

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Pasi Yli-Venna

MIKROYRITYKSEN INVESTOINTIEN,
VEROTUKSEN JA TILINPÄÄTÖKSEN
SUUNNITTELUN VAIKUTUS KAN-
NATTAVUUTEEN

Case TKP Tekstiilikalustepesu Oy

Liiketalous
2016

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Pasi Yli-Venna
Opinnäytetyön nimi	Mikroyrityksen investointien, verotuksen ja tilinpäätöksen suunnittelun vaikutus kannattavuuteen
Vuosi	2016
Kieli	suomi
Sivumäärä	52 sivua+ 0 Liitettä
Ohjaaja	Jukka Niittykoski

Tarkoitus opinnäytetyöllä on ollut verrata investoinnin hankinnan, joko omaksi tai vuokralle, kannattavuutta ja miettiä hankinnan luomia mahdollisuuksia yrityksen tilinpäätöksen ja verotuksen suunnittelun suhteen. Kohdeyrityksenä on Etelä-Pohjanmaalla toimiva toimitilojen pesuyritys, jonka liiketoiminnan toimialueena on koko Suomi. Tämän johdosta yritykselle merkittävänä investointikohteenä on riittävän iso asuntoauto, jonka avulla yrittäjät liikkuvat asiakkaiden, samalla pesukalustoa sekä pesu-aineita kuljettaen.

Teoriaosuuteen on otettu käsiteltäväksi yleisimmät investointimenetelmät sekä leasing-vuokraus, tilinpäätöksen suunnittelu ja näiden vaikutus verotettavaan tulokseen. Käsittelyn kohteenä on myös sekä osakkaiden että osakeyhtiön verotus. Lähteinä ovat olleet alan kirjallisuuden eri teokset.

Empiirisessä osiossa keskitytään käyttämään nykyarvo- ja annuiteettimenetelmää ajoneuvon kannattavuuden selvittämiseksi leasing-vuokran ja omaksi hankkimisen välillä. Lisäksi tarkastellaan saatujen tulosten käsittelyä tilinpäätöksen suunnittelussa.

ABSTRACT

Author	Pasi Yli-Venna
Title	The affect of investments, taxation and planning of financial statement to profitability of a micro-sized company
Year	2016
Language	Finnish
Pages	52 pages + 0 Appendices
Name of Supervisor	Jukka Niittykoski

The goal of this thesis was to compare the profitability of an investment, whether when buying or renting it, and to consider the possibilities created by acquisition when planning a company's final account and taxation. The target company for the thesis is located Southern-Ostrobothnia and it produces cleaning services for business premises as well as furniture for businesses. Its operations domain of business is whole Finland. Because of this, a camper that is big enough is going to be a significant target of investment for the company, for it will be used to travel to customers premises while transporting the cleaning equipment and washing agents at the same time.

The most common methods of investment and renting of equipment, planning of financial statement and the effect of the aforementioned factors on to the taxable income are examined in the theoretic study. The taxation of a limited company and its shareholders are examined in the thesis as well. Written works of the area of study have been the sources for this thesis.

The empirical section of thesis concentrates to compare profitability of renting and buying acquisition by given the values for the present value- and annuity-method. Additionally the results were examined by how they were being handled in financial statement.

Keywords

Tilinpäätös, nykyarvo, annuiteetti, verotus, investointi

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	7
2	OSKEYHTIÖMUODON KEHITYS	8
3	VEROTUKSEN FISKAALISUUS JA OHJAAMISTAVOITE	11
	3.1 Osakeyhtiön verotuksen yleiset periaatteet.....	11
	3.2 Osakeyhtiön verotuksen erityispiirteet	13
	3.3 Osakkaan verotus	14
	3.3.1 Luonnollinen henkilö osingonsaajana.....	14
	3.3.2 Työpanokseen perustuvan osingon verotus	15
	3.3.3 Osakeyhtiö osingonsaajana	16
	3.4 Tuloverojärjestelmän systematiikka.....	16
	3.5 Yleistä tuloksen laskennasta elinkeinotulolähteessä.....	18
	3.6 Osakeyhtiön verosuunnittelu	19
4	YRITYKSEN TILINPÄÄTÖSSUUNNITTELU.....	21
	4.1 Rahoittajan tulos	21
	4.2 Verottajan tulos	21
	4.3 Toiminnallinen tulos	22
	4.4 Tilinpäätöstilanteet.....	22
	4.4.1 Tavoitetulos.....	23
	4.4.2 Kuluvarasto	24
	4.4.3 Kuluvaraston käyttäminen	25
	4.5 Tappiontasaus	26
5	INVESTOINNIT	28
	5.1 Investointien suunnittelu ja siihen pohjautuva päätöksenteko.....	28
	5.2 Investointien rahoitus.....	31
	5.3 Hankinta yrityksen omaa tarvetta varten	32
	5.4 Kaluston leasingvuokraus	34
	5.4.1 Leasingrahoituksen edut ja haitat.....	36

5.4.2	Leasingrahoituksen kohtelu verotuksessa Suomen verolakien mukaisesti	37
5.4.3	Leasingobjektin omistusoikeus verotuksessa.....	38
5.4.4	Leasingvuokralleottajan verotus	39
5.4.5	Leasingyhtiön verotus	40
5.5	Investointilaskentamenetelmät.....	41
5.5.1	Nykyarvomenetelmä	42
5.5.2	Annuiteettimenetelmä	43
5.5.3	Sisäisen korkokannan menetelmä	43
5.5.4	Takaisinmaksuajan menetelmä	43
5.5.5	Investoinnin tuotto prosentti	44
6	KOHDEYRITYKSEN ESITTELY	45
6.1	Nykyarvomenetelmä T149 Carthagolle.....	47
6.2	Annuiteettimenetelmä T149 Carthago:lle.....	48
6.3	Leasing-vuokran sekä omaksi hankkimisen välistä vertailua tilinpäätöksen ja verotuksen kannalta.....	49
7	LOPPUPOHDINTAA	51
	LÄHTEET.....	52

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1 GE-matriisi	29
Taulukko 2 Lähtöoletukset	47
Taulukko 3 Nykyarvomenetelmä	48
Taulukko 4 Annuiteettivertailu	48
Taulukko 5 Kaluston poistojen vertailu	49

1 JOHDANTO

Tarkoituksena tehdyllä opinnäytetyöllä on tutkia yrityksen ajoneuvoon liittyvää kannattavuutta, vertaillen omaksi hankitun ja leasing-vuokratun auton vuotuisia kuluja keskenään. Kannattavuuden selvittämiseksi tehdään laskelmat nykyarvo- ja annuiteetti-funktioita käyttäen Excel-pohjaan, joka tullaan luovuttamaan yrityksen käyttöön, jotta yrittäjät voivat tehdä taloudellisesti turvallisen ratkaisun investoinnin suhteen.

Kohdeyritys on vuosien 2010-2011 vaihteessa ja sukupolvenvaihdoksen myötä nykyisen muotonsa saanut yritysten toimitilojen ja kalusteiden pesuyritys Etelä-Pohjanmaalla. Yrityksen toimialueen ollessa koko Suomi, kertyy matkattavia kilometrejä keskimäärin 10 000-15 000 kilometriä vuodessa, minkä vuoksi tarpeelliseksi investointikohteeksi muodostuukin uusi asuntoauto. Riittävän ison ajoneuvon avulla yrittäjät pystyvät kuljettamaan sekä pesukaluston että tarvittavat pesuaineet kohdeasiakkaan luo.

Koska että yrityksellä on vakiintunut henkilökunta vailla tarvetta ylimääräisille uusille työntekijöille tai aliurakoinnille, tulee suurin menoerä olemaan itse investoinnin hankintahinta. Tämän vuoksi on tärkeää kohdentaa taloudellisen kannattavuuden tarkastelu ajoneuvon leasing-vuokran ja omaksi hankkimisen välille, sillä investointiin sitoutuva pääoma voi koitua yritykselle suureksi taakaksi, jos ei ole riittävän suurella varmuudella tarkastellut rahoitusvaihtoehtojen ja omistusoikeuden liiketoiminnallisia etuja sekä haittoja.

Teoriaosuudessa käsitellään yleisimmät investointimenetelmät sekä leasing-vuokraus, yrityksen tilinpäätössuunnittelu sekä verotus niin yrityksen kuin osakkaiden osalta. Empiirisessä osuudessa käsitellään kannattavuutta investoinnista aiheutuvien kulujen avulla sekä investoinnin eri hankintamuotojen käsittelyä tilinpäätöksessä ja näiden vaikutusta yrityksen tilinpäätökseen ja verotettavaan tulokseen.

2 Osakeyhtiömuodon kehitys

Perusteet osakeyhtiömuotoon ovat lähtöisin 1600-luvulla, kun kaukokauppaan erikoistuneita kauppakomissioita syntyi Hollannissa, Ranskassa, Englannissa ja myös Ruotsissa. Ajan olosuhteet huomioon ottaen komppanioiden toiminta vaati paljon pääomaa ja oli myös altis erilaisille riskeille. Komppanioille myönnettiin valtiovallan toimesta erivapauksia eli privilegioita ja monopoleja, joiden turvin pääoman kerääminen sekä kaupankäynti komppanioille olivat mahdollista. Yksi näistä erivapauksista oli varojaan sijoittaneelle osakkaalle myönnetty erivapaus, jonka mukaan osakas oli ainoastaan panokseensa saakka vastuussa komppanian sitoumuksista. 1600- ja 1700-luvulla vallinneeseen doktriiniin osakkaiden vastuusta tämä oli poikkeus. (Villa 2013, 32-33)

Suomessa on vuoden 1864 osakeyhdyskunta-asetuksesta lähtien ollut osakeyhtiötä koskevaa lainsäädäntöä kirjoitettuna. Laissa tunnettiin ennen asetusta vain vuoden 1734 lain KK 15 luvun säännöksen mukaisen yhtiömuodon, joka toimi osakkaan henkilökohtaisella vastuulla. Osakeyhdyskunta-asetuksella legilegalisoitiin esimerkiksi osakkaan rajoitettu vastuu yhtiön sitoumuksista ja oikeushenkilöllisyyteen kytkeytyvä periaate yhtiön omaisuuden omistuksen itsenäisyydestä, jotka ovat osa Suomen osakeyhtiölain peruseriaatteita. Lain asetus korvattiin vuoden 1895 osakeyhtiölailla, joka puolestaan oli voimassa aina vuoteen 1980, jolloin voimaan tuli vuoden 1978 osakeyhtiölaki, jonka tausta on Ruotsin osakeyhtiösääntelyssä. Vuonna 1980 voimaan tullutta lakia on jouduttu muuttamaan useita kertoja ennen vuotta 2006 Euroopan yhdentymiskehityksen, yhtiöiden toiminnan kansainvälistymisen, yleisen yhteiskunnallisen ja erityisesti pääomamarkkinoiden muuttumisen vuoksi. Osakeyhtiölakia, joka on tullut voimaan 1.9.2006, on muutettu kahdeksan kertaa 1.6.2013 mennessä. (Villa 2013, 33-34)

Osakeyhtiöiden koossa, harjoitetussa liiketoiminnassa sekä omistusrakenteessa on vaihtelua, sillä perinteisesti henkilöyhtiön muodossa liiketoimintaa harjoittaneet yhtiöt ovat alkaneet harjoittaa liiketoimintaansa osakeyhtiömuotoisena. (Villa 2013, 34)

Osakeyhtiölle on erotettu seitsemän seuraavanlaista peruselementtiä:

- 1) osakkeenomistajien rajoitettu vastuu
- 2) osakeyhtiö on voiton tavoittelua varten perustettu henkilöyhteenliittymä
- 3) oikeushenkilöllisyys, joka perustuu oikeusjärjestelmään
- 4) oma pääoma, joka jaetaan osakkeisiin
- 5) osakkeiden vaihdannan vapaus
- 6) päätösvallan jakautuminen yhtiökokoukselle ja hallitukselle
- 7) voiton jakaminen osakkaiden kesken. (Villa 2013, 37)

Oikeushenkilöllisyys ja osakkeenomistajien rajoitettu vastuu ovat olleet ratkaisevimmissa asemassa osakeyhtiömuodon historiallisessa kehityksessä. Oikeushenkilöllisyys on mahdollistanut yhtiön ja osakkeenomistajan oikeuksien ja velvollisuuksien erottamisen toisistaan. (Villa 2013, 37-38)

Osakeyhtiön muodossa tapahtuvan pääoman keräämisen tehokkuus, joka perustuu osakkeenomistajien vastuun rajoittamiseen yhtiöön sijoitettuun pääomaan, on vaikuttanut osakeyhtiömuodon kehittymiseen ja sen laajaan käyttämiseen yritysmuotona. (Villa 2013, 38)

Osakeyhtiöoikeudessa yhdeksi johtavaksi periaatteeksi on muodostunut osakkeenomistajan vastuu yhtiön sitoumuksista. Rajoitetun vastuun säännöksen perusteella osakkeenomistajat kantavat riskin vain sijoittamastaan pääomasta ja sen menetyksestä. Osakkeenomistajat eivät ole säännöksen mukaan ole vastuussa yhtiön velvoitteista eivätkä myöskään ole velvollisia sijoittamaan lisöpääomaa yhtiöön konkurssissa. Säännös ulottuu kaikkiin yhtiön osakkeenomistajiin. Sopimusperusteisesti osakkeenomistaja voi sitoutua vastaamaan osakeyhtiön sitoumuksista, mikä on tavallista etenkin pienten osakeyhtiöiden kohdalla, sillä yhtiöitä rahoittava osapuoli vaatii osakkeenomistajan sitoutumista velan vakuudeksi. Yhtiö-

järjestykseen voidaan myös liittää määräys osakkeenomistajan velvollisuudesta sijoittaa lisävaroja yhtiöön. (Villa 2013, 35)

Osakkaat saavat osinkoon oikeuttavia osakkeita sijoittamaansa osakepääomaa vastaan. Osingon lisäksi osakkaalle voidaan maksaa palkkaa tämän tekemästä työstä, vuokraa yhtiön vuokraamasta toimitilasta tai yhtiön maksamaa korkoa osakslainasta. (Mäkinen 2014, 106)

Sidotun oman pääoman pysyvyys on osakkeenomistajan rajoitetun vastuun taustalla, jonka seurauksena osakkaat eivät voi jakaa ilman velkojien suostumusta sidottua omaa pääomaa yhtiön toiminnan aikana. Osakeyhtiölain (OYL 13:2) maksukykyisyydestin osoittamissa rajoissa yhtiö voi kuitenkin jakaa niin vapaata kuin sidottua omaa pääomaa, siltä osin kuin se on jakokelpoista. (Villa 2013, 36)

Eri organien vastatessa yhtiön toiminnasta, ovat osakeyhtiölain useat yksityiskohdat ja indispositiiviset eli pakottavat säännökset on luotu suojaamaan velkojaa yhtiön varojen säilymiseksi osakkeenomistajien yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi. (Villa 2013, 36)

Yhtiön suoritettua kaikki kustannukset sekä kiinteämääräiset vaateet, ovat osakkeenomistajat oikeutettuja saamaan toiminnan tuottaman tuloksen, sillä osakkeenomistajalla on viimesijaisen riskin lisäksi viimesijainen oikeus tuottoon ja pääoman palautukseen. Voiton ja riskin sekä pääoman viimesijaisen aseman vastapainona, osakkeenomistajilla on oikeus vaikuttaa yhtiön päätöksentekoon. (Villa 2013, 37)

3 Verotuksen fiskaalisuus ja ohjaamistavoite

Veropolitiikan keskeisimmät perustehtävät liittyvät julkiseen talouteen, joiden kautta verotuksen tulee ensisijaisesti tuottaa tuloja riittävästi kattamaan julkisen sektorin menot. Täten verotuksen olennaisin tavoite on fiskaalinen. Fiskaalisuuden lisäksi talous- ja yhteiskuntapoliittiset tavoitteet kuuluvat verotuksen tavoitteisiin. Siten toimijoiden käyttäytymistä ja taloudellista päätöksentekoa voidaan ohjata veroilla. Kansainvälinen verokilpailu tulee myös ottaa huomioon veropolitiikassa, kun otetaan huomioon muiden maiden alemmat verokannat tai verohuojennukset. Ajan myötä erilaiset tavoitteet voivat viedä eri suuntiin tai päällekkäisiin tukirakenteisiin. Tavoitteet voivat esimerkiksi fiskaalisen tavoitteen merkityksen kasvamisena sekä ohjaavan veropolitiikan kaventumisena. (Mäkinen 2014, 5-7)

3.1 Osakeyhtiön verotuksen yleiset periaatteet

Osakeyhtiöt ovat erillisverotettavia, jonka pohjalta yhtiön osakkaita verotetaan erikseen heidän saamasta voitonjaosta. Verotettavasta tulosta yhtiö maksoi yhteisöverokannan, joka oli 24,5 prosenttia vuonna 2013, mukaisen veron. Osakas puolestaan maksoi pääoma- ja/tai ansiotulon veroa saaduista osingoista. (Mäkinen 2014, 18) Osakeyhtiön verosubjektisuuden periaatteellisesta lähtökohdasta ei ole luovuttu, huolimatta verojärjestelmien historiallisesta vaihtelusta. (Mäkinen 2014, 64)

Yrityksen tilikauden alkaessa vuodesta 2014 yhteisön tulovero on 20 prosenttia, mutta jos yrityksen tilikautta muutetaan niin, että verovuosi alkaa ennen 21.maaliskuuta 2013 ja päättyessä vasta vuoden 2014 aikana, toimitetaan yhteisövero 24,5 prosentin mukaisesti. 24,5 prosentin tulovero toimitetaan myös silloin, kun yhteisön tilikausi alkaa 21.maaliskuuta jälkeen ja päättyy vuoden 2014 aikana. (Tomperi 2014, 45)

Vaikka osakeyhtiössä taloudellinen tarkastelu yritysverotuksessa ei näkökulmana ole luonnollinen nettotulon verotuksen suhteen, voidaan kuitenkin talousteoreettisesti katsoa, että vain luonnolliset henkilöt ovat tulonsaajina osakeyhtiön jakaessa

osinkoa osakkeenomistajille. Tämän perusteella osakeyhtiöverotusta voidaan pitää tulolähdeverotuksena. Verojärjestelmässä pääomavoittoja verotettaessa muita tuloja kevyemmin, tasoittaa yhtiöverotus verotusta kokonaisuudessaan, jolloin osakkeenomistajat eivät voi välttää verotusta pelkästään osingonjaosta pidättäytymällä. Yhtiön generoimaa tuloa verotetaan kahdenkertaisesti, ensin osakeyhtiöverovelvollisen tulona ja sen jälkeen osakkeenomistajaverovelvollisen tulona, jos yhtiö nähdään vain välineenä tuottamaan hyötyä osakkeenomistajille. (Mäkinen & Villa 2009, 65)

On sekä teoreettisesti että käytännössä ongelmallista poistaa yhtiöveron käyttö ja verottaa yhtiön kerryttämää tuloa täysin osakkeenomistajien tulona, sillä yhtiön kerryttämä tulo ei ole teoreettisesti ole osakkeenomistajan varallisuutta suoraan. Tulon kahdenkertaista verotusta laajaomisteisissa yhtiöissä voidaankin perustella siten, että taloudellisen vallan ja voittojen lähteenä yhtiön pääoma on irronnut omistajiensa varallisuudesta, joten yhtiön kerryttämä tulo on verotukselle sopiva kohde. Suureksi ongelmaksi voidaan myös laskea verotettavan tulon jakotapa sekä verorasituksen jakaminen oikeille eturyhmille. Ongelmallista yritysverotuksen kannalta ongelmallista on myös järjestelmän kohtuuttomuus sekä seuraamusten ennalta arvaamattomuus, sillä yhtiön vuositulosten heilahdellessa, osakkeenomistajien on mahdotonta käytännössä ennakoita verorasitustaan. Yhtiöverotuksessa oman pääoman kustannuksen vähennyskelpoisuus muodostuu pääongelmaksi, sillä Suomessa ainoastaan velan korot ovat vähennyskelpoisia. Maksettava tuotto eli osinko ei ole tuloverolain eikä myöskään elinkeinoverolain mukaan vähennyskelpoista, joten osinko pikemminkin verotettavaa tuloa. Yhtiön on yhtiöveron kannalta tarkasteltuna oman pääoman ehtoisen rahoituksen sijaan kannattavampaa käyttää vähennyskelpoista vierasta pääomaa sekä inhimillistä pääomaa. (Mäkinen & Villa 2009, 65-66)

Kahdenkertaisen verotuksen aiheuttamia epäkohtia voidaan joko lieventää tai poistaa tarkastelemalla verotusmahdollisuuksia joko klassisen verotuksen, kaksikantajärjestelmän tai yhtiöveron hyvitysjärjestelmän avulla. Yhtiölle pyritään luomaan rahoitusmuotoneutraliteetti kaksinkertaisen verotuksen poistamisella. (Mäkinen & Villa 2009, 67)

Kahdenkertainen verotus ei lievene lainkaan klassisessa järjestelmässä, kun kaksikantajärjestelmässä osinkoon kohdistuvaa verotus voidaan joko poistaa kokonaan tai keventää sitä osittain osinkovähennysjärjestelmällä. Kaksikantajärjestelmässä voidaan myös eriytettyjen verokantojen järjestelmää käyttäen kohdistaa yhtiön jakamaan voittoon yhtiöverotuksessa lievempi verorasitus kuin jakamattomaan voittoon. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmässä ensin verotetaan osakeyhtiön tulosta täysimääräisesti ja hyvitetään se osakkeenomistajan verotuksessa vähentämällä yhtiön vero kokonaan tai osittain osinkotuloon kohdistuvasta verosta. Rahoitusmuotoneutraliteetin säilyttämiseksi oikeudenmukainen verorasituksen jako edellyttää, että yhtiöveron hyvitysjärjestelmässä verotettavan tulon jakautuminen perustuu selkeisiin ja siten neutraaleihin laskusääntöihin. Laskusääntöjä sovelletaan kaikkiin verovelvollisiin samalla tavoin nimenomaisen poikkeussäännöksen puuttuessa. (Mäkinen & Villa 2009, 67)

3.2 Osakeyhtiön verotuksen erityispiirteet

Verotettava tulo saadaan selvitettyä, kun veronalaiset tuloista vähennetään vähennyskelpoiset menot. Pääsääntöisesti osakeyhtiö on verovelvollinen kaikista tuloistaan, poikkeuksena osakkeiden luovutusvoittojen sekä tietyiltä osin yhteisön saamien osinkojen kaltaiset verovapaat tulot. Vastaavasti verotettavista tuloista vähennettävissä ovat pääsääntöisesti kaikki elinkeinotoiminnan menot. Tietyt, esimerkiksi osakkeiden luovutustappioiden kaltaiset vähennyskeltottomat erät ja verovapaisiin tuloihin liittyvät menot ovat verovapaiden tulojen poikkeuksia. (Mäkinen & Villa 2009, 77)

Osakkeiden matemaattinen arvo saadaan jakamalla nettovarallisuus, joka saadaan vähentämällä yhtiön veronalaisista varoista velat, ulkona olevien osakkeiden määrällä. Huomioitavana seikkana on myös, että nettovarallisuus lasketaan verovuotta edeltävän vuoden tilinpäätöksestä. Kuten muidenkin yritysten varallisuus, osakeyhtiöiden varallisuus arvostetaan varojen arvostamislain mukaan. Osakkeiden matemaattista laskettaessa ei yhtiön lunastamia tai hankkimia omia osakkeita oteta lainkaan huomioon. (Tomperi 2014, 46)

3.3 Osakkaan verotus

Saadut osinkotulot voivat olla joko kokonaan tai osittain verovapaita, riippuen siitä, onko osinkojen saajana luonnollinen henkilö, arvopaperipörssissä noteerattu yhtiö vai listaamaton yhtiö. Tämän lisäksi verotukseen vaikuttaa myös osinkoa jakavan osapuolen asema (listaamaton tai listattu yhtiö) sekä osakkeiden matemaattinen arvo että osinkotulon suuruus. Osakkeen matemaattinen arvo vaikuttaa verotukseen osingonsaajan ollessa luonnollinen henkilö ja listaamattoman yhtiön ollessa osinkoa jakavana osapuolena. (Tomperi 2014, 45-46)

Tietyin edellytyksin osingonjakoa koskevia säännöksiä sovelletaan myös osakeyhtiölain tarkoittamaan varojenjakoon vapaan oman pääoman rahastosta. (Tomperi 2014, 49)

3.3.1 Luonnollinen henkilö osingonsaajana

Luonnollisen henkilön saadessa osinkoa julkisesti noteeratusta yhtiöstä, osinkoa ei miltään osin veroteta ansiotulona, vaan siitä jaetaan 85 prosenttia veronalaiseksi pääomatuloksi ja 15 prosenttia verovapaaksi tuloksi. Pörssi-yhtiön maksaessa luonnolliselle henkilölle tai kotimaiselle kuolinpesälle osinkoa, toimitetaan osingosta 25,5 prosentin ennakonpidätys. (Tomperi 2014, 47)

Listaamattomasta yhtiöstä luonnollisen henkilön saama osinko on 25 prosentin osalta veronalaista pääomatuloa, osingon määrän vastatessa 8 prosentin tuottoa osingon matemaattisesta arvosta, ja 75 prosentin osalta verovapaata. Laskutavalle euromääräisenä rajana on kuitenkin 150 000 euroa, jonka ylittävä osa jaetaan 85 prosentin osalta veronalaiseksi pääomatuloksi ja 15 prosentin osalta verovapaaksi tuloksi. (Tomperi 2014, 47)

Osingon alittaessa 8 prosentin vuotuisen tuoton rajan ja ylittäessä 150 000 euromääräisen rajan, ylittävä osa luokitellaan 85 prosentin osalta pääomatuloksi. Sama prosentuaalinen jako ylittävän osan kohdalla tapahtuu myös silloin, kun 8 prosentin vuotuisen tuoton puitteissa eri yhtiöistä saadut osingot on laskettu yhteen ja yhteenlaskettu määrä ylittää 150 000 euron rajan. 8 prosentin vuotuisen tuoton

ylittävältä osalta verotetaan myös ansiotulona, kun 150 000 euron sekä 8 prosentin rajat ylittyvät. (Tomperi 2014, 49)

Listaamattoman yhtiön jakamista osingoista toimitetaan 7,5 prosentin ennakonpidätys, joka nousee 27 prosenttiin 150 000 euroa ylittävältä osalta. (Tomperi 2014, 49)

Yksityisen elinkeinonharjoittajan käyttöomaisuuteen kuuluvista osakkeista saavat osakkeet kuuluvat elinkeinotulonlähteen tuloihin, jolloin osinko on 75 prosentin osalta veronalaista tuloa. (Tomperi 2014, 49)

3.3.2 Työpanokseen perustuvan osingon verotus

Lähtökohtaisesti yhtiössä kaikki osakkeet tuottavat osakeyhtiölain mukaan yhtäläiset oikeudet, jonka pohjalta osinko maksetaan omistettujen osakkeiden perusteella ja suhteessa. Erikseen voidaan kuitenkin yhtiöjärjestyksessä määrätä, että yhtiössä voi olla oikeuksiltaan tai velvollisuuksiltaan toisistaan poikkeavia osakkeita, joilla on erilainen oikeus osinkoon, jolloin osinko-oikeus voi määräytyä esimerkiksi työpanoksen perusteella. Osingonjako työpanoksen perusteella voi myös perustua yhtiökokouksen päätökseen tai osakassopimukseen. (Tomperi 2014, 57)

Osingon jakoperusteena voidaan käyttää osingonsaajan tai tämän intressipiiriin kuuluvan henkilön työpanosta, jonka seurauksena osingon verotus kohdistuu osingonsaajan palkkaan tai työkorvaukseen, jonka työpanoksesta on kysymys. (Tomperi 2014, 57)

Työpanokseen perustuvan tulon muuntamista kevyemmin verotetuksi osinkotuloksi pyritään ehkäisemään työpanososinkoa koskevien säännöksiä avulla. Työpanososinko verotetaan työnsuorittajan palkan tai työkorvauksen tavoin. (Tomperi 2014, 57)

Verotuksen kohteena on se luonnollinen henkilö, jonka työpanoksesta on kyse. Kyseessä voi olla sama verovelvollinen henkilö, joka on saanut yhtiöltä osinkoa. Työpanoksesta johtuen osinkoa kohdellaan saajan palkkatulona tai työkorvaukse-

na, jonka vuoksi osinkoa ei veroteta osinkotuloa koskevien normaalisäännösten mukaisesti. Yhtiössä työskentelevän osakkaan saama osinkoa ei kohdella työpanososinkona, jos osinkotulo syntyy osakeomistuksen mukaan. (Tomperi 2014, 57-58)

3.3.3 Osakeyhtiö osingonsaajana

Osakeyhtiöiden saama osinkotulo ei jakaudu ansiotuloihin ja pääomatuloihin, vaan verovapaaseen ja veronalaiseen tuloon. (Tomperi 2014, 52-53)

Pörssiyhtiön saadessa osinkoa toisesta pörssiyhtiöstä on kokonaan verovapaata, samoin kuin listaamattoman yhtiön saadessa osinkoa toisesta listaamattomasta yhtiöstä. (Tomperi 2014, 52)

Listamattoman yhtiön saadessa osinkoa pörssiyhtiöstä osingot ovat kokonaan veronalaisia, mutta osingonsaajan omistaessa vähintään 10 prosenttia pörssiyhtiön osakkeista, osinko on kokonaan verovapaata. (Tomperi 2014, 52)

3.4 Tuloverojärjestelmän systematiikkaa

Verotettavina tulonlähteinä osakeyhtiöllä voi olla sekä elinkeinotoiminnasta tai maatilataloudesta muodostuva tulonlähde että muun toiminnan tulonlähde (henkilökohtaisen toiminnan lähde). Näiden kolmen tulonlähteen avulla lasketaan osakeyhtiön saamaa tuloa, joihin yhtiön kaikki tulot ja menot kohdistetaan tulonlähteittäin. Tulonlähdejaottelulla on yhtiön verotuksen sekä toiminnan kannalta erityistä merkitystä tappioiden vähentämisessä. (Mäkinen & Villa 2009, 77-78)

Tulonlähteiden peruslakina voidaan pitää tuloverolakia. Esimerkiksi verovelvollisuutta ja verovapauksia, henkilökohtaisen verotettavan tulon laskemista sekä tappion vähentämistä koskevat säännökset löytyvät tuloverolaista. Elinkeinoverolaisista löytyvät perussäännökset elinkeinotulolähteen verotettavan tulon laskemiseen, minkä lisäksi säännöksiä löytyy lähinnä konserniavustuslaissa. Tuloverolain säännösten mukaan voidaan laskea asunto- ja kiinteistöosakeyhtiön verotettava tulo. Osakeyhtiön maataloudesta saama tulo lasketaan verotusta varten maatilatalouden tuloverolain säännösten mukaisesti. Yrityksen saadessa elinkeinotoiminnan sekä

maatilatalouden ulkopuolista tuloa, luokitellaan tulo eräänlaiseksi jäännös- eli residuaalitulolähteeseen kuuluvaksi muun toiminnan tuloksi. Koska verolakien välillä on eroavaisuuksia, esimerkiksi elinkeinoverolain ja maatilatalouden tuloverolain pääasialliset erot jaksotuspuolella, on ratkaisevaa määritellä yrityksen eri tulonlähteet. Suoriteperiaate määrittelee elinkeinotulon jaksotukset verotuksessa, kun maatilatulojen sekä menojen jaksottaminen verotuksessa tapahtuu lähtökohdaisesti kassaperiaatteen mukaisesti. (Malmgrén & Myrsky 2014, 41-43)

Liiketoiminta tai ammattitoiminta muodostavaa elinkeinotoiminnan tulonlähteen, josta saatu tulo vahvistetaan elinkeinoverolain mukaisesti tuloverotusta toimitettaessa. Liiketoiminnassa korostuu tyypillisesti voiton tavoittelu, ei niinkään voiton käyttötarkoitus. Toiminnan ollessa tappiollista useana vuonna peräkkäin, voidaan tappiollisuutta pitää merkinä siitä, ettei aidosta elinkeinotoiminnasta ole kyse, vaan enemmänkin harrastustoiminnasta. Harrastustoimintaa voidaan yleisesti pitää verovelvollisen vapaa-ajan toimintana, josta ei synny toimeentuloa. Raja tehdään tapauskohtaisesti tulonhankkimistoiminnan ja harrastustoiminnan välillä. Liiketoiminnan itsenäisyyden tulee myös toteutua eli liiketoimintaa tulee tehdä omaan lukuun ja omalla vastuulla. Edellytyksinä liiketoiminnalle ovat myös suunnitelmallisuus, jatkuvuus, taloudellisen riskin olemassaolo sekä toiminnan suuntautuminen rajoittamattomaan ihmisjoukkoon. (Malmgrén & Myrsky 2014, 81-83)

Ammattitoiminta, jossa ammatinharjoittajan oma ammattitaito sekä työpanoksen määrä ovat merkittävässä asemassa ja riskit ovat liiketoimintaa pienemmät, on pienimuotoisempaa ja suppeammissa puitteissa harjoitettavaa kuin liiketoiminta. Rajavedolla liiketoiminnan ja ammattitoiminnan välillä ei kuitenkaan ole suurta merkitystä, sillä kummastakin toiminnasta saatu nettotulos lasketaan elinkeinoverolain ja muiden säännösten mukaisesti. Eroina kuitenkin on esimerkiksi ammatinharjoittajien lupa pitää kirjanpitonsa yhdenkertaisena maksuperusteisesti sekä takuuvarauksien sekä suunnitelmien mukaisten poistojen koskiessa vain liiketoiminnan harjoittajia. (Malmgrén & Myrsky 2014, 84)

3.5 Yleistä tuloksen laskennasta elinkeinotulolähteessä

Meno-tulo-teoria on muodostunut keskeiseksi perustaksi elinkeinotoiminnan tuloa laskettaessa, joka syntyy menojen ja tulojen erotuksena, kun elinkeinoverolakiä säädettiin vuonna 1968. Teorian laskutavassa ei lähtökohtaisesti oteta huomioon varallisuudessa tapahtuneita muutoksia. Sittemmin tehdyt muutokset elinkeinoverolakiin ovat pienentäneet teorian merkitystä. (Malmgrén & Myrsky 2014, 50)

Koska yrityksen tulos joudutaan määrittelemään vuosittain, tulee jaksotustavat ratkaista tuloille ja menoilte eri laskentakausille. Realisointiperiaatteen mukaisesti tulot jaksotetaan tilikausille, joissa tulot ovat realisoituneet ja menot kohdistetaan tulojen kerryttävän ajankohdan mukaan laskentakausille. (Malmgrén & Myrsky 2014, 50)

Elinkeinotoiminnassa esiintyvässä jaksottamisongelmassa eli ajallisessa kohdistamisongelmassa pyritään ratkaisemaan, kuinka veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset menot jaksotetaan verovuosien tuotoiksi ja kuluiksi. Tulon ja menon voidaan lähtökohtaisesti katsoa syntyvän suorite- tai maksuperusteisesti. (Malmgrén & Myrsky 2014, 51)

Verotuksessa jaksottamisongelma on perinteisesti ratkaistu realisointiperiaatteen mukaisesti eli tuloja verotetaan niiden realisoituessa ja menot tulevat realisoituessaan vähennyskelpoisiksi. Menojen poistomenettelyssä lyhytvaikutteiset menot vähennetään saman tilikauden tuloista ja pitkävaikutteisten menojen jakautuessa useammalle tilikaudelle osa menoista aktivoidaan kuluvan tilikauden aikana ja loppuosa vasta myöhempinä tilikausina. Vaihto-omaisuudessa menojen inventointimenettelyssä pyritään selvittämään alkuvaraston, ostojen ja loppuvaraston avulla myytyjen tuotteiden ja käytettyjen aineiden määrä, joka kirjataan kuluksi. Realisointiperiaate on tulopuolella näkynyt realisoimattomien arvonnousujen verottamatta jättämisenä sekä esimerkiksi kirjanpidossa olevien pakollisten varauksien vähennyskelvottomuutena verotuksessa ilman vähennyskelpoisuuden nimenomaista säännöstä. Varovaisuuden periaate on vaikuttanut olennaisesti etenkin kirjanpidossa jaksottamisongelman ratkaisuun. (Malmgrén & Myrsky 2014, 52)

Toisaalta verotuksessa on poikettu realisointiperiaatteesta menojen jaksottamisessa siten, että esimerkiksi irtaimen omaisuuden menojäännösjärjestelmä sallii verotuksessa hankintameno vähentämisen kuluna huomattavasti nopeammin kuin hankintameno vähennettäisiin taloudellisen käyttöiän mukaisina kuluina. Elinkeinoitulon verotuksessa verovapaita ja vähennyskelvottomia eriä ei tuloksen laskennassa oteta huomioon, sillä erät ovat verotettavan tulon laskennassa irrelevantteja, joten ei niitä jaksotusongelma koske. (Malmgrén & Myrsky 2014, 53)

Arvostamisongelmasta voidaan yritysten verotuksessa puhua hyödykkeiden ja saamisten arvon määrittelyn kohdalla. Arvostamistasoina ovat yleensä verotuksessa poistamaton hankintameno, alkuperäinen hankintameno sekä käypä arvo kotimaisissa tilanteissa. Aikaisemmat, poistojen kaltaiset vähennykset eivät tuloudu, kun arvostamistasona käytetään verotuksessa poistamatonta hankintamenoa, jonka käyttö on yleistä yritysjärjestelyiden kaltaisissa tilanteissa, joissa jatkuvuusperiaatteen soveltaminen on perusteltua. Alkuperäistä hankintamenoa käytettäessä, jota käytetään siirtohintana esimerkiksi siirrettäessä hyödyke vaihto-omaisuudesta käyttöomaisuuteen, tehdyt poistot ja muut vähennykset palautuvat ilman arvonnousun erillistä verotusta. (Malmgrén & Myrsky 2014, 53-54)

Poistojen ja muiden vähennysten lisäksi mahdollinen arvonnousu purkautuu verotettavaan tuloon käytettäessä käypää hintaa, jota käytetään hinnoittelunormina esimerkiksi vaihdon yhteydessä. Myös etuyhteisyriyten välisen siirtohinnoittelun hyväksyttävyydessä käyvällä arvolla on suuri merkitys, jolloin käypä arvo lähtökohtaisesti edustaa riippumattomien osapuolten liiketoimissaan käyttämää hinnoittelua. Käyvän hinnan periaatteella on myös tuloutettavan hinnan määrittämisen lisäksi merkitystä verovelvollisen poistopohjaa määriteltäessä. (Malmgrén & Myrsky 2014, 54)

3.6 Osakeyhtiön verosuunnittelu

Yrityksen nettovarallisuuden suunnittelu on keskeisessä asemassa verosuunnittelussa, sillä yhtiön nettovarallisuus ja siitä laskettava osakkeen matemaattinen arvo vaikuttavat merkittävästi osinkotulon verotukseen. Esimerkiksi perheyriyksen nettovarallisuuden ja osakkeiden matemaattisen arvon ollessa riittävän suuret

osakkaiden haluamien osinkojen maksuun (enintään 150 000 euroa), jaetaan osingot 75 prosentin osalta verovapaaksi ja 25 prosenttia pääomatulona verotettavaksi. Tällöin osingon verokanta on 7,5 prosenttia, joka on pienempi kuin palkasta menevä vero. Vaihtoehtoisesti osingon määrä voidaan nostaa yhtiöstä palkkana halutun osingon määrän ollessa niin suuri, että osa siitä maksettaisiin ansiotulona, joka on osakkaalle kokonaan veronalaista. Kuitenkin palkka ja siitä maksettavat eläkevakuutusmaksut sekä sosiaaliturvamaksu ovat vähennyskelpoisia verotettavasta tulosta, jolloin yhtiön maksettavat verot pienenevät. Edullisuusjärjestystä on yrityksessä tarkasteltava tapauskohtaisesti. (Tomperi 2014, 216)

4 Yrityksen tilinpäätössuunnittelu

Useat eri ryhmät ovat kiinnostuneita yrityksen menestymisestä, joita voivat olla esimerkiksi omistajat, luotonantajat, liikkeenjohto, henkilökunta sekä hankkijat. Eri sidosryhmistä ja tarkoituksista johtuen yrityksen tulos lasketaan eri tavoin, koska laajuus-, arvostus ja jaksotusongelma ratkaistaan eri tavoin. (Tomperi 2014, 195)

4.1 Rahoittajan tulos

Kirjanpitolaki ja -asetus sekä osakeyhtiölain ja muiden yhteisölakien säännökset määrittelevät tavan, jonka pohjalta yrityksessä lasketaan tulos rahoittajia varten. Realisointiperiaate määrää tuloksen laskemiseen sisällytettävät tulot ja meno tulon kohdalle -periaate on tärkein keino menojen jaksotuksessa. Mitään kaavamaisia sääntöjä jaksotukselle ei ole, koska jaksotus tapahtuu tulonodotusten perusteella. (Tomperi 2014, 195)

Jakokelpoisen oman pääoman selvittäminen on rahoittajan tuloksessa tärkeintä, jolloin selvitystä tehtäessä ylärajaksi voitonjaolle asetetaan tilikauden ja aikaisempien tilikausien jakokelpoisen voiton määrä. (Tomperi 2014, 195)

4.2 Verottajan tulos

Elinkeinoverolaki määrää elinkeinonharjoittajien verotettavan tulon, jonka määrän muuttuminen vaikuttaa maksettavien verojen määrään. Laskettaessa yrityksen tuloa verottajaa varten, saattaa laajuusongelman ratkaisutapa poiketa rahoittajan tavasta, koska verottajan tuloksessa tilinpäätöksen tuloista osa voi olla verovapaita ja osa menoista vähennyskeltottomia. Jaksotussäännökset poikkeavat yksittäisissä kohdissa kirjanpitolain ja elinkeinoverolain välillä. (Tomperi 2014, 195)

Tulojen jaksottamisen sekä poistojen, varauksien ja muiden kulukirjauksien osalta verottajan ja rahoittajan tuloksenlaskenta ovat keskenään sidoksissa, sillä kyseiset kirjaukset on tehtävä ensin kirjanpitoon, jotta ne hyväksyttäisiin myös verotukses-

sa. Verotettavan tulon laskemisessa ja jakokelpoisen voiton määrittämisessä pohjana toimii virallinen tilinpäätös. (Tomperi 2014, 196)

4.3 Toiminnallinen tulos

Yrityksen operatiivinen eli toiminnallinen tulos, joka lasketaan kannattavuuden suunnittelua ja tarkkailua varten, on liikkeenjohdon kiinnostuksen kohteena. Arvostus-, laajuus- sekä jaksotusongelma ratkaistaan tarkoituksenmukaisella tavalla tapauskohtaisesti sisäisessä laskennassa. (Tomperi 2014, 196)

Toiminnallisessa tuloksessa eroja rahoittajan tulokseen nähden aiheuttavat kulujen ja kustannusten väliset erot sekä tuotantotoimintaan kuulumattomat tuotot. Toiminnallisella tuloksella on varsin suuri merkitys verottajalle ja omistajille, koska osinkojen sekä verojen määrä ja sopimuksen mukaan myös johdon palkka on tuloksesta riippuvaista. (Tomperi 2014, 196)

4.4 Tilinpäätöstilanteet

Tilinpäätöksen laadintahetkellä on tavallisesti tiedossa tavoitetulos, jota yleisesti pidetään tilikauden voittona tai verotettavana tulona. Tilinpäätöstä pidetään ei-kriittisenä tavoitetulokseen päästäessä, joka on maksimituloksen ja minimituloksen välissä. Ei-kriittisessä tilinpäätöksessä yrityksellä on riittävästi kulukirjausmahdollisuuksia päästäkseen haluttuun tulokseen. (Tomperi 2014, 198)

Yrityksellä on vähintään yhtä paljon kulukirjausmahdollisuuksia ei-kriittisessä tilinpäätöksessä, kuin yritys tarvitsee tavoitetulokseen pääsemiseksi, vaikka osamenoista on sellaisia, että ne voitaisiin jättää toistaiseksi jättää kirjaamatta tilinpäätöksessä ja aktivoida. (Tomperi 2014, 198-199)

Tilinpäätöstä kutsutaan silloin kriittiseksi, kun yritys pystyy esittämään tuloksen, joka on pienempi tai suurempi kuin tavoitetulos. Tavoitetuloksen ollessa pienempi kuin minimitulo, on yrityksellä joustovaraa maksimituloksen ja minimituloksen verran tilinpäätöksessään, jolloin kaikki kulukirjausmahdollisuudet käytetään tilinpäätöksessä ja yritys esittää minimituloksen. Koska kuluvarasto on käytetty loppuun, yritys ei tällöin voi näyttää tavoitetulostaan ja samalla yritykselle kertyy

kuluvarastovajausta minimi- ja tavoitetuloksen erotuksen verran. (Tomperi 2014, 199)

Tavoitetuloksen ollessa suurempi kuin suurin esitettävissä oleva tulos, yritys joutuu esittämään haluttua pienempää tulosta. Tällaisessa tilinpäätöstilanteessa kaikki taseeseen kirjattavat menot aktivoidaan mahdollisuuksien mukaan sekä kaikki tuloutusmahdollisuudet käytetään, tuottojen liiallisesta vähäisyydestä huolimatta. Myös aikaisempina vuosina tehdyt varaukset sekä poistoerot puretaan tilinpäätöksessä. (Tomperi 2014, 199-200)

4.4.1 Tavoitetulos

Yrityksen kokonaistuloksen määrän lisäksi sidosryhmät ovat kiinnostuneita tuloksen jakautumisesta, jonka yleisesti odotetaan olevan mahdollisimman tasaista, eri vuosille. Tuloksen jakautuessa tasaisesti vuosittain, osakkeenomistajat voivat odottaa saavansa entisen suuruiset osingot, sillä vuositulosten pysyessä vakaana osakkeiden matemaattinen arvo ei heilahtele suuresti. Tasaisuuden johdosta myös yhteiskunnalle tulee tasaisesti verotuloja sekä liikkeenjohdon työ yrityksen rahoituksen ja toiminnan häiriöttömän toiminnan jatkuvuuden suhteen helpottuu. (Tomperi 2014, 196)

Asetettuun verotettavan tuloksen tavoitteeseen yritys voi vaikuttaa omalla veropolitiikallaan, jonka voidaan synnyttää veroluottoa yrityksen käyttöön. Veroluottoa voi syntyä yritykselle, kun verojen maksua pyritään siirtämään tuonnemaksi ennaaikaisilla kulukirjauksilla, päästen mahdollisimman pienillä veroilla tarkasteltavassa tilinpäätöksessä. Esimerkiksi osingonjaolla osakeyhtiöt pystyvät vaikuttamaan oman tavoitetuloksensa suuruuteen. (Tomperi 2014, 196-197)

Tavoitetuloksen esittämiseen pyrkiessä tulee tilinpäätökseen kirjata ensin varaston muutoksen ja suunnitelman mukaisten poistojen kaltaiset erät, joissa tilinpäätöksen laatijalla ei ole harkintavaltaa. Tämän jälkeen selvitetään kaikki tilinpäätökseen mahtuvat kulut sekä tarvittavien tuottojen määrä, jotta tavoitetulokseen pääseminen olisi mahdollista. (Tomperi 2014, 201)

4.4.2 Kuluvarasto

Käytössä olevat vaikutusmahdollisuudet, joilla tilinpäätöksen laatija vaikuttaa tilikauden tulokseen, määrittelevät laatijan kuluvaraston. Kuluvarastoon kuuluvat menot, jotka on mahdollista tilinpäätöksen laatijan päätöksellä käsitellä tilikauden kuluna, jos menot on toisaalta mahdollista aktivoida myös yrityksen taseeseen. (Tomperi 2014, 198)

Myös tilinpäätöksen laatijan harkinnassa olevat tuloutusmahdollisuudet, tavallisesti käyttöomaisuuden poistot ja erityisesti yli- ja alipoistojen kirjaamismahdollisuudet, kuuluvat käytettävään kuluvarastoon. Näytettävään tulokseen voidaan vaikuttaa myös käyttämällä varausten muodostamis- ja/tai purkamismahdollisuudet. (Tomperi 2014, 198)

Tilanteet kuluvaraston synnyssä voidaan erottaa seuraavanlaisesti:

- 1) Yrityksellä on automaattisesti kuluvarastoa
- 2) Kuluvarastoa ei ole, mutta se voidaan hankkia
- 3) Kuluvarasto puuttuu eikä sitä ole kohtuullisesti hankittavissakaan. (Tomperi 2014, 200)

Automaattinen kuluvarasto syntyy ilman erityistoimenpiteitä normaalin toiminnan seurauksena, koostuen tilinpäätökseen aktivoitavista tai kuluiksi kirjattavista menoista ja heti tai myöhemmin tuloutettavista tuloista. (Tomperi 2014, 200)

Hankittavissa olevaa kuluvarastoa kutsutaan potentiaaliseksi kuluvarastoksi, jonka hankkiminen on aloitettava jo tilikauden aikana, kun tilinpäätös muuten todettaisiin kriittiseksi. Seuraavan tilikauden suunnitellut investoinnit voidaan toteuttaa jo päättyvän tilikauden aikana, jotta yritys voi lisätä poistomahdollisuuksiaan. Kannattavuus- ja rahoitusnäkökohdat tulee ottaa aina huomioon suunniteltaessa potentiaalisen kuluvaraston hankkimista, sillä liian hätäisesti tehdyt investoinnit voivat osoittautua virheellisiksi hankintojen sitoessa rahaa ja rahasta maksettavaa kor-

koa. Korkosäästön, joka saadaan veronmaksun siirtymisestä, onkin oltava ennenaikaisista menoista johtuvaa korkorasitusta suurempi. (Tomperi 2014, 201)

4.4.3 Kuluvaraston käyttäminen

Tilinpäätösvaiheessa tuloksensääteilymahdollisuuksien määrään ei enää voida vaikuttaa, sillä kaikki tulot ja menot ovat jo syntyneet. Tilinpäätöksen laatijalle jää ratkaistavaksi, missä järjestyksessä kuluvarastoa käytetään. (Tomperi 2014, 208)

Kuluvarastona käytettävät poistot tehdään niin suurina kuin on verotuksessa hyväksyttävää, koska yhtenä vuonna tekemättä jätettyä poistoa ei ole oikeutettua tehdä seuraavassa tilinpäätöksessä toisen vuoden poistojen kanssa, joten poistosarja siirtyy vuodella eteenpäin. Mitä myöhemmäksi poistoja lykätään, sitä enemmän inflaatio sekä korkotekijä aiheuttavat poistojen merkityksen vähenemistä. Suunnitelmien mukaiset tehdään kirjanpitolain mukaisesti ja elinkeinoverolain mukaisten enimmäispoistojen ollessa suuremmat, voi yritys kirjata poistojen välisen erotuksen kirjanpitoonsa ylipoistona, jolloin sekä suunnitelman mukaiset poistot sekä ylipoistot voidaan vähentää verotuksessa. Jos yrityksellä on aikaisemmilta vuosilta kertynyttä poistokertymää, voi yritys tehdä kokonaispoistot suunniteltua pienempinä. (Tomperi 2014, 208)

Elinkeinoverolain mukaan irtain käyttöomaisuus käsitellään yhtenä eränä ja poistot tehdään menojäännöksestä, kun taas suunnitelman mukaiset poistot tehdään yleensä hyödyke- tai hyödykeryhmäkohtaisesti. Irtaimiston kohtelu kirjanpidossa ja verotuksessa tapahtuu myös eri tavoin, sillä irtaimiston luovutusvoitot tuloutetaan erikseen tuloslaskelmassa, kun taas elinkeinoverolain mukaisesti myyntihinnan tuloutuksella pienennetään epäsuorasti irtaimiston yhteisestä menojäännöksestä. Verotuksessa on erikseen huomioitava, että poistamattomasta menojäännöksestä vähennetään kirjanpidossa tuloutetut irtaimen käyttöomaisuuden myyntitulot, vaikka poistot toisaalta hyväksytään vain myyntihinnalla vähennetystä menojäännöksestä. (Tomperi 2014, 208)

Suunnitelman mukaiset poistot on tehtävä kirjanpidossa vuosittain, vaikka kirjanpidossa tehtyjä poistoja voidaankin jättää vähentämättä verotuksessa verotettavan

tulon jäädessä pienemmäksi kuin on ollut tavoitteena. Elinkeinoverolain mukaiset tasapoistot tulisi kuitenkin pyrkiä tekemään täysimääräisinä verotuksessa, sillä niitä ei voida siirtää myöhempään. (Tomperi 2014, 208)

Maa-alueiden ja rakennusten arvoksi muodostuu yrityksen nettovarallisuutta laskettaessa joko vertailuarvo tai hankintamenon poistamaton menojäännös riippuen siitä, kumpi on suurempi. Nettovarallisuuteen liitetään myös koneiden ja kaluston poistamaton menojäännös. On huomioitavaa, että nettovarallisuus saattaa laskea rakennuksen sekä koneiden ja kaluston poistojen myötä. (Tomperi 2014, 208)

4.5 Tappiontasaus

Tappioiden tasauksessa Suomessa on käytössä tappiontasausjärjestelmä, jonka mukaan seuraavien vuosien voitollisista tuloksista tappiot vähennetään. Tuloverolain mukaisesti tappiot vähennetään syntymäajankohdasta syntyneen järjestyksen mukaan tulonlähteittäin seuraavan 10 verovuoden aikana. Verotuksen ja tappiontasauksen kohdistuessa tulonlähteittäin syntymäajankohdan mukaan, ei yhtiö voi valita vähentämisvuotta. (Mäkinen & Villa 2009, 78)

Erilaiset investoinnit, jotka liittyvät esimerkiksi toiminnan kehittämishankkeisiin sekä yrityksen pitkän aikavälin toimintaedellytysten ylläpitämiseen, toimivat yrityksen toiminnan kehittämisen edellytyksenä. Tästä syystä strategisen suunnittelun keskeisenä osana on investoinneista päättäminen. Keskeisessä roolissa investointipäätöksissä ja niiden toteutustavassa on myös investointien hyödyn ryhmitteily. Tyypillisesti tämä johtuu erilaisista tuottovaatimuksista. Investointisuunnittelussa ja investointien toteutuksen välillä tärkeänä yhdistäjänä on budjetointi, joka avulla suunnitelmat kohdennetaan vuositasolle. Elinkeinotoiminnasta syntyvä tappio voi olla erisuuruinen kirjanpidon ja elinkeinoverolain mukaisesti laskettuna, johtuen eri tavoista määrittää tulo ja meno. Tappiolla tarkoitetaan elinkeinoverolain ja maatilatalouden tuloverolain mukaista tappiollista tulosta. Muun toiminnan tulonlähteestä syntyvällä tappio syntyy, kun tulo hankkimisesta tai säilytyksestä aiheutuvien menojen, muiden vähennyskelpoisten erien sekä vähennyskelpoisten korkojen yhteismäärä ylittää veronalaisten tulojen yhteismäärän. (Mäkinen & Villa 2009, 78)

Aikaisemmilta verovuosilta syntyneet samanlaiset tappiot kohdistetaan verotettavaan tuloon tulonlähteittäin, josta seuraa, ettei yhden tulonlähteen tappiota voi vähentää toisen tulonlähteen voitosta. Elinkeinoverolain, tuloverolain sekä maatalouden tuloverolain soveltamisalojen hahmottaminen on tärkeää, johtuen tulonlähdejaon ja eri verolakien osittain eriävästä tavasta laskea verotettava tulo. Tappio vahvistetaan tulolähteiden lisäksi myös tulolajeittain. Esimerkiksi käyttöomaisuuteen kuuluvien verovapaasti luovutettavien osakkeiden tappio on vähennyskelpoinen samoista osakkeista syntyneestä voitosta seuraavan viiden vuoden aikana. Tappiota ei siis voi vähentää rahoitus- tai vaihto-omaisuuteen kuuluvien luovutusosakkeiden voitosta (Mäkinen & Villa 2009, 78-79)

5 Investoinnit

Investoinnit ovat varojen käyttöä kohteisiin, jotka pitkällä aikavälillä tuottavat tuloa. Investoinnit voidaan luokitella sekä aineellisiin että aineettomiin hyödykkeisiin, mutta investoinnit voivat olla myös finanssi- ja reaali-investointeja. Aineellisina hyödykkeinä voidaan pitää esimerkiksi rakennuksia, erilaisia tuotantovälineitä, laitteistoa, kuljetusvälineitä sekä kalusteita. Aineettomina hyödykkeinä puolestaan voidaan pitää esimerkiksi henkilöstön pitkäaikaista koulutusta, tutkimusta ja tuotekehitystä sekä brändejä ja tuotemerkkejä. Investoinnit, jotka tehdään esimerkiksi informaatioteknologiaan ja johtamisjärjestelmiin, sisältävät sekä aineellisia ja aineettomia hyödykkeitä. (Järvenpää, Länsiluoto, Partanen & Pellinen 2010, 329)

5.1 Investointien suunnittelu ja siihen pohjautuva päätöksenteko

Investointisuunnittelu on monella tapaa osa strategista suunnittelua, joka strategista sopivuutta voidaan tarkastella esimerkiksi McKinseyn GE-mallilla, jota yleisesti käytetään investointien strategisuutta luonnehtivana mallina. Mallin avulla voidaan tarkastella investointimahdollisuuksia liiketoiminnan vahvuuden ja markkinoiden houkuttelevuuden perusteella. (Taulukko 1, GE-malli) Investointien strategisen tarkastelun lisäksi yritys voi tarkastella oman yrityksensä kilpailuasemaa esimerkiksi Porterin (1980) esittämän klassisen viiden kilpailuvoiman. Kilpailuasemaa arvioidaan sisäisen kilpailun, tavarantoimittajien ja asiakkaiden neuvotteluvoiman, uusien kilpailijoiden ja korvaavien tuotteiden näkökulmasta. (Järvenpää, Länsiluoto, Partanen & Pellinen 2010, 332)

Taulukko 1 GE-matriisi

Liiketoiminnan vahvuus

		Korkea	Keskimääräinen	Matala
Markkinoiden houkuttelevuus	Korkea	Investoi ja kasvata	Investoi ja kasvata	Kehitä ja puolusta (valikoivat investoinnit)
	Keskimääräinen	Investoi ja kasvata	Kehitä ja puolusta (valikoivat investoinnit)	Karsi ja divestoi
	Matala	Kehitä ja puolusta (valikoivat investoinnit)	Karsi ja divestoi	Karsi ja divestoi

Vaiheiden nimeäminen, määrä sekä jossain määrin järjestely erottavat toisistaan, lähinnä rahoituslaskelman osalta, investointipäätöksenteon luotaavissa malleissa. Malleissa kuitenkin on tyypillisesti jollain tavalla nimettynä investointimahdollisuuksien tunnistaminen, sopivien investointikohteiden etsintä, tiedonhankintavaihe, investointikohteen valitseminen, rahoituskysymysten ratkaiseminen sekä investointiprojektin toteutus ja valvonta.

Investointiprosessinkuvausta voidaankin noudattaa seuraavanlaisesti:

1. investointitarpeiden analysointi ja investointikohteiden kartoitus
2. investointi-ideoiden muokkaaminen investointivaihtoehtoiksi
3. investointivaihtoehtojen kannattavuustarkastelu
4. investointien rahoituskysymysten analysointi ja ratkaiseminen
5. investointipäätös
6. investointien toteutustapasuunnittelu ja toteuttaminen

7. investointien tarkkailu ja seuranta.(Järvenpää, Länsiluoto, Partanen & Pellinen 2010, 333)

Yrityksen strategian, päämäärien ja tavoitteiden toteuttamisen kannalta tarpeelliset investoinnit pyritään määrittelemään investointitarpeiden analysoinnissa ja investointikohteiden kartoituksessa. Kartoituksessa ja analysoinnissa määritetään myös yrityksen kaikki vaihtoehtoiset investointimahdollisuudet. Esitutkimukseksi luonnehditussa vaiheessa erilaisia investointiehdotuksia esitetään eri tulosyksiköistä ja tämän jälkeen ne listataan tärkeysjärjestykseen tulosyksikkökohtaisesti. Ideat muokataan konkreettisiksi ehdotuksiksi investointiohjeistuksen ja päätösvaltarajojen mukaisesti ylempää johtoa varten. Kannattavuustarkastelussa ehdotuksiin liittyviä kustannuksia, tuottoja ja riskejä analysoidaan erilaisia investointimenetelmiä käyttäen ja taloudellisten ja muiden investointikriteerien suhteen investoinnit asetetaan paremmuusjärjestykseen. (Järvenpää, Länsiluoto, Partanen ja Pellinen 2010, 334)

Investointipäätöksiä tehdessä tulisi erikseen ottaa huomioon, että esimerkiksi teknologisten syiden vuoksi ei ole tavallisesti mahdollista toteuttaa investointeja samanaikaisesti. Investointeja kutsutaankin näissä tilanteissa toisiaan poissulkeviksi investoinneiksi. Investoinneista päätettäessä tulisi myös huomioida toisiaan täydentävien investointien tunnistaminen, sillä mahdolliset lisäinvestoinnit voivat perusvaihtoehdon lisäksi voivat olennaisesti parantaa alkuperäisen investoinnin tuottoa. Uudet lisäinvestoinnit voivat myös vähentää alkuperäisen tuottoa. (Järvenpää, Länsiluoto, Partanen & Pellinen 2010, 334)

Investointien seuranta ja tarkkailu on tärkeää investointiprojektin aikana ja sen jälkeen, sillä hankkeen yksityiskohdat voivat täsmentyä toteutustapasuunnittelussa ja toteuttamisessa. On myös huomioitava, että investointien kokonaiskustannukset saattavat poiketa merkittävästi hyväksytystä tasosta ilman kattavaa kustannuseuranta. (Järvenpää, Länsiluoto, Partanen & Pellinen 2010, 334)

Investointitoiminnan olennaisena vaiheena on investointeihin liittyvän toiminnan kokonaisvaltainen kehittäminen sekä loppuun saatettujen investointien seuranta ja tarkkailu investointitilanteista oppimisen lisäämiseksi, koska saatuja kokemuksia

voidaan hyödyntää tulevaisuudessa. (Järvenpää, Länsiluoto, Partanen & Pellinen 2010, 335)

5.2 Investointien rahoitus

Suurten investointien rahoitustapojen päättäminen ajoitetaan kannattavuuslaskelmien yhteyteen, kun taas pienten investointien rahoituskysymykset voidaan ratkaista jopa vasta investointipäätösten jälkeen. Olennaisena kysymyksenä rahoituksessa on päätös siitä, mikä investointien osa voidaan rahoittaa tulorahoituksella ja mikä osa pääomarahoituksella. Rahoituksen tyypillisesti asettaessa rajoja kaikkia kannattavia investointeja ei ole tavallisesti mahdollista toteuttaa käytettävissä olevilla rahoituslähteiden ja -muotojen avulla. (Järvenpää, Länsiluoto, Partanen ja Pellinen 2010, 334)

Tarpeellisia rahoitus- ja vakuusjärjestelyjä tarjotaan ja räätälöidään yritysten käyttöön yhä enenevässä määrin eri käyttötarkoituksia varten, joissa vakuutena käytetään tahdonvaltaisen oikeustoimen kohteena olevaa varallisuusobjektia. Järjestelyt voidaan ryhmitellä usealla eri tavalla ja erottelukriteerinä voi olla esimerkiksi se, käytetäänkö rahoitusta ja siihen kytkeytyvää vakuusjärjestelyä yrityksen tarvitsemien rakennusten, koneiden, laitteiden, ajoneuvojen tai muun varallisuuden hankintaan omaan käyttöä varten tai myynti- tai muun vastaavan liiketoiminnan rahoittamiseen. (Tepora 2013, 17)

Yrityksen tehdessä asianmukaisen investointipäätöksen liiketoimintansa edistämiseksi, sisältyy päätökseen tärkeänä osana päätös investoinnin rahoituksesta. Vaihtoehtoisia rahoituskeinoja on yrityksellä pääsääntöisesti useita käytössä, joista valita yksi tai useampi keino, jotka ovat yrityksen taloustilanteessa tarkoituksenmukaisia. Esimerkiksi rahoituksen käyttötarkoitus ja yrityksen käytössä oleva vakuusomaisuuden laatu ja vaikuttavat rahoitusvaihtoehdon valintaan. (Tepora 2013, 17)

Yrityksen rahoitusinstrumentteina voivat olla oman pääoman ehtoinen rahoitus (osakepääoma, äänettömät etuosakkeet, muu sidottu oma pääoma ja vapaa oma pääoma), välirahoitus (debentuurit, pääomalaina, osakaslaina ja äänettömät etu-

osakkeet) sekä velkarahoitus (koroton/korollinen velka, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat ja optiolainat). Rahoitusinstrumenttien lisäksi on tärkeää, että investoinnin rahoitusratkaisuja silmällä pitäen yrityksen tulorahoitus on kestävällä pohjalla. Velkarahoituksen kannalta eri tulevaisuusskenaarioiden pohjalta tehdyt kassavirtalaskelmat ovat merkitsevässä asemassa. Suurissa hankkeissa rahoitukseen liittyviä rahoittajien riskiä voidaan allokoida tarkoituksenmukaisella tavalla eri riskiluokkiin silmällä pitäen rahoitusinstrumenttiin liittyvää vakuusoikeutta/ei-vakuusoikeutta ja rahoittajien etusijajärjestystä suhteessa toisiinsa. (Tepora 2013, 18)

Luotonsaajan toimintaa kontrolloidaan yleensä vakuusjärjestelyillä tai luoton saantiin liittyvillä erityisehdoilla, jos yritys turvautuu velkarahoitukseen. Yrityksen on myös mahdollista toteuttaa hanke vakuudettomalla luotolla, jolloin rahoituksen saamiseksi riittää yleensä yrityksen vahva tulorahoitus. Tulorahoituksesta on oltava historiallista näyttöä taaksepäin, ja luotettavat kassavirtalaskelmat tulevaisuuteen nähden. Velkojat saavat riittävän kontrollivallan yritykseen nähden, kun säännöllisesti turvaudutaan luottosopimuksessa erityisehtojen (kovenanttien) käyttöön yrityksen tulorahoituksen seurannan varmistamiseksi. (Tepora 2013, 19)

5.3 Hankinta yrityksen omaa tarvetta varten

Käytännössä yritykselle vaihtoehtoisia rahoitus- ja vakuusratkaisuja ovat yhtäältä joko investointirahoitus tai leasingrahoitus ja toisaalta normaali pankkiluototus vakuudellisena tai vakuudettomana. (Tepora 2013, 22)

Omistuksenpidätysehtoon/takaisinmaksuehtoon perustuvan investointirahoituksen tai perinteisen lainarahoituksen sijaan voidaan myös käyttää leasingrahoitusta. (Tepora 2013, 28)

Investointirahoitusta käytettäessä koneen, laitteen, ajoneuvon tai vastaavan hankkimiseksi yrityksen omistukseen, rahoittajana toimii normaalisti rahoitusyhtiö. Investointirahoitus tarjoaa hyvän vaihtoehtoisen rahoitusmuodon yritykselle, sillä luovutuskohteen omistuksenpidätys- tai takaisinottoehto toimii säännöllisesti vakuuskeinona kauppahintasaatavan suorittamisesta eikä rahoituksen saamiseksi tä-

ten tarvita erillistä vakuutta. Poikkeuksellisesti yrityksen ollessa uusi, voidaan lisävakuuksia vaatia, koska yrityksellä ei ole esitettävään useita tilikausia ja/tai tilinpäätöksiä. (Tepora 2013, 22-23)

Myyjäyrietyksen, ostajayrietyksen sekä rahoittajan oikeudellisen aseman kannalta on esimerkiksi seuraavanlaisia peruskysymyksiä, jotka tulee selvittää investointirahoituksen yhteydessä:

- Mitä omistuksenpidätys tarkoittaa?
- Sitooko omistuksenpidätyksen tuottama rahoittajan oikeus ostajayrietyksen ulosmittaus- ja konkurssivelkojia?
- Voiko ostajayrietyt määrätä oikeudellisesti ostetusta kohteesta jo luottoaikana? (Tepora 2013, 22-23)

Vaihtoehtoisena rahoitusmuotona on tavallinen pankkiluotto, jolloin pankki vaatii erillistä esinevakuutta luotonottajalta ja/tai kolmannen antamaa takausta tai vierasvelkavakuutta siitäkin huolimatta, että pankki kiinnittää huomiota luottoa hakevan yrityksen kassavirtalaskelmaan sekä kannattavuuslaskelmiin ennen muuta. Jotta esinevakuus toteutuisi, tulee yrityksellä olla sellaista omaisuutta, jota voidaan vakuutena käyttää. Lisäksi yrityksellä tulee olla sellaista varallisuutta erityisesti, et-tei sen vakuuskäyttö estä sen käyttöä liiketoiminnassa samanaikaisesti esimerkiksi sen vuoksi, että sivullisittovuuden aikaansaamiseksi vakuusesineen hallinta tulee luovuttaa rahoittajalle pantiksi. Esimerkiksi investoinnin kohteena oleva kiinnityskelpoinen ajoneuvo voi muodostaa riittävän vakuuden, sillä kiinnityspuusteinen (hypotekaarinen) panttioikeus ei poista esineen samanaikaista käyttöä samanaikaisesti yrityksen liiketoiminnassa. (Tepora 2013, 23-24)

Yleisimmät esinevakuuden muodot ovat

- kiinteistökiinnitys
- käyttöoikeuskiinnitys (laitoskiinnitys) kiinteistön vuokratapauksessa
- osakkeiden käteispanntaus

- arvo-osuuksien rekisteröintipanttaus
- saatavien denuntiaatiopanttaus
- yrityskiinnitys. (Tepora 2013, 23-24)

Kun yrityksellä on esimerkiksi oikeus omistuksenpidätysoikeudesta/takaisinottoehdosta huolimatta liittää jo luottoaikana hankkimansa esine toisen esineen yhteyteen tai vaihtoehtoisesti käyttää sitä jonkin uuden esineen valmistukseen, ei investointirahoitus ole rahoittajan näkökulmasta selkeä taikka yksinkertainen keino rahoittaa yrityksen hankintoja. Tämän vuoksi joudutaan tapauskohtaisesti punnitsemaan ja tekemään kokonaisarviointi luotonantajien disponointiväljän arvioinnissa luottosuhteen aikana, rahoittajan oikeusaseman suojaamiseksi. Kokonaisarvioinnin tekeminen on siksi tärkeää, että konkurssilaista puuttuu omistuksenpidätysehdon ja takaisinotto-oikeuden sivullisittomuus esimerkiksi luotonantajien konkurssivelkojia kohtaan. (Tepora 2013, 25-26)

5.4 Kaluston leasingvuokraus

Sopimus, joka koskee irtaimen esineen vuokraa, on muodoltaan vapaamuotoinen ja dispositiivinen, joten osapuolet voivat tehdä sopimuksen suullisesti tai kirjallisesti sekä vuokraukseen liittyvistä oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan sopia vapaasti. Kuitenkin ammattimaisessa irtaimen esineen vuokrauksessa sopimus yleensä tehdään vakioehtosopimuksena. Vakioehtosopimus solmitaan käyttämällä joiltain osin yleisiä sopimusehtoja, jotka vuokralle antava osapuoli yleensä laatii, jolloin vuokralleottajan vapaus päättää sopimusehdoista muodostuu varsin vähäiseksi. Irtaimen esineen vuokra-ajan voi nykyisen vuokran määritelmän mukaan tehdä joko toistaiseksi voimassa olevaksi tai määräaikaiseksi. (Tepora 2013, 120)

Terminä leasing voi tarkoittaa hyvinkin erilaisia, vuokraa koskevan elementin sisältäviä sopimuksia. Suomessa ja muualla Euroopassa leasingillä kuitenkin tarkoitetaan yleisimmin rahoitusleasingiksi kutsuttua sopimustyyppiä. Irtaimen omaisuuden, kuten kulkuneuvojen ja koneiden sekä laitteiden lisäksi leasingisopimus voi koskea myös rakennusta sekä kiinteätä omaisuutta. (Tepora 2013, 115-116)

Leasingrahoitusyhtiöt harjoittavat organisoidusti leasingrahoitusta, kehittävät jatkuvasti erisisältöisiä ja erinimisiä leasingrahoitustuotteita markkinoille. Tämän lisäksi rahoitusyhtiöt laativat ja kehittävät leasingvuokrasopimusten yleisiä ehtoja vastaamaan rahoitusmuodon erityisominaisuuksia. Vaikka leasingin kohteeseen ei synny rajoituksia leasingjärjestelyn pohjalta, tosiasialliset rajat määräytyvät käytännössä taloudellisten ja verotuksellisten näkökohtien perusteella, ennen muuta rahoittajien käytettävissä olevien rahoituskohteen poistomahdollisuuksien vaikuttaessa rajoituksiin. (Tepora 2013, 116-117)

Ero syntyy sekä perinteisen irtaimen vuokraa että käyttö- ja huoltoleasingiä kohtaan kahden perustavaa laatua olevan tunnusmerkin perusteella. Ensimmäinen ero syntyy yrityksen oma-aloitteisesta ja itsenäisestä valinnasta tarvitsemastaan esineestä ja sen toimittajasta. Tämän perusteella tavarantoimittajasta erillisen ostaja-vuokralleantajan tehtävänä on pelkästään rahoittajan tehtävä ja intressi. Toinen ero syntyy itse vuokrasopimuksesta (leasingsopimuksesta), joka sovitaan perusvuokra-ajaksi. Perusvuokra-aikana rahoittajalle maksetaan esineen hankintahinta korkoineen ja muine lisäkuluineen vuokran muodossa, eikä vuokrasopimus ole irtisanottavissa tai purettavissa kyseisenä aikana. (Tepora 2013, 28)

Lähtökohtaisesti yritys ei siis leasingrahoitusta käyttäessään hanki esinettä omistukseensa, vaan ainoastaan käyttöönsä. Leasingrahoituksen käyttö yhtenä yrityksen rahoitusvaihtoehtona voidaan perustella esimerkiksi silloin kokonaistaloudellisesti, verotus huomioon ottaen, kun kohteena ovat nopeasti uusiutuvat esineet ja niiden käyttöikä tiedetään. Siten rahoituksen tehokkuutta voidaan allokoida kone-/laitekannan uusimista silmällä pitäen. Tässä tilanteessa yritys on vuokralleottaja, jonka oikeusasema poikkeaa normaalista irtaimen esineen vuokralleottajan oikeusasemasta. (Tepora 2013, 28)

Rahoitusinstrumenttina rahoitusleasing poikkeaa investointirahoituksesta selkeästi siinä, että rahoitusleasingissä omistus säilyy rahoittajalla vielä perusvuokrakauden eli rahoitusajan jälkeen, kunnes kohteesta tehdään erillinen päätös. Käytännössä rahoitusleasingin ero ei kuitenkaan ole kovinkaan suuri, kun rahoitusleasing tehdään teknis-taloudellisen käyttöiän pituiseksi ajaksi. Perusvuokrasuhteen päätyt-

tyä vuokrakohteella on rahoittajan näkökulmasta katsottuna romuarvo, vaikka sillä olisikin paljon käyttöarvoa käyttäjälle erityisesti silloin, kun vuokralle ottanut yritys on vuokrasuhteen aikana pitänyt asianmukaista huolta vuokrakohteesta. (Tepora 2013, 28-29)

Vuokrasuhteen kestäessä vuokralleottajalla on kohteen huolehtimisvelvollisuus, jonka nojalla vuokraesinettä tulee suojella vahingoilta. Vuokralleantajalla puolestaan on vuokran aikana kohteen kunnossapitovelvollisuus. Myös vaaranvastuu jää vuokrakohteen hallinnan luovutuksesta huolimatta vuokranantajalle, ellei erikseen ole sovittu toisin. Esineen vahingoituessa vuokralleottajan tuottamuksesta, ei vuokralleantaja tällöin vastaa vuokratusta tuotteesta. (Tepora 2013, 121-122)

5.4.1 Leasingrahoituksen edut ja haitat

Yksi leasingrahoituksen eduista on, että rahoitusmuodon ollessa 100-prosenttisesti rahoittajan tarjoama järjestely ei sido yrityksen omia varoja kovinkaan paljoa kerralla. Tämän johdosta yritys voi tehdä tarpeellisia ja välttämättömiä investointeja myös vaikeassa rahatilanteessa, kunhan liiketoiminta on laskennallisesti järkevä ja kassavirta tuottava. Leasingobjektin ollessa rahoittajalle saamisten vakuus, yrityksellä ei myöskään sitoudu erillisiä vakuuksia leasingjärjestelyn myötä. Yritys voi pienentää investoinnin transaktiokustannuksia leasingjärjestelyillä, joten leasing sopimuksen solmiminen voi koitua yritykselle edullisemmaksi kuin omistamisesta koituvat sopimuskulut sekä muut omistuksen hoitokulut. Vuokralleottaja on myös vapautettua vuokrakohteen jäännösarvoriskistä, joka säilyy leasingyhtiöllä. Leasingyhtiö kuitenkin lähtökohtaisesti huomioi riskin joko vuokralleottajan vuokramaksuissa tai vaihtoehtoisesti tekee takaisinostosopimuksen kohteesta esimerkiksi vuokraesineen laskennallisen jäännösarvon perusteella. Muita yritykselle suotuisia etuja ovat leasingjärjestelyn joustavuus sekä mahdollisuus yritykselle tehdä rahoituksen hintaan sekä järjestelyn kannattavuuteen liittyviä varauksia, jotka kohdistuvat leasingjärjestelyyn. (Tepora 2013, 148-149)

Rahoitusteoreettisesta näkökulmasta katsottuna leasingjärjestelystä voidaan esittää perusteltua kritiikkiä, sillä on teoriassa yleisesti katsottu, että yrityksen ei sallita leasingin avulla kasvattavan kokonaisvelvoitteitaan suuremmiksi kuin mitä vel-

voitteet olisivat lainarahoituksella. Kritiikki on aiheellista siksi, että leasingjärjestely kasvattaa nimenomaan kokonaisvelkakapasiteettia, vaikka yrityksen omaa pääomaa tai vakuuksia ei sitoudu. (Tepora 2013, 148)

Rahoitusleasingsopimuksia ei esitetä vuokralleottajan taseessa Suomen kirjanpitolain mukaan, vaan leasingyhtiön kaltaisen juridisen omistajan taseessa, jolloin leasingyhtiö tekee omistamansa objektin normaalit poistot. Leasingjärjestelystä näkyy ainoastaan vuosittaisina vuokranmaksuina tulostilillä vuokralleottajan kirjanpidossa, leasingsopimukset ja sopimusten irtisanomisaikainen vuokra ilmoitetaan vuokralleottajan tilinpäätöstietojen liitetiedoissa. (Tepora 2013, 150)

5.4.2 Leasingrahoituksen kohtelu verotuksessa Suomen verolaki- en mukaisesti

Rahoitusteoreettisesti on leasingrahoituksen yhtenä syntyperusteena nähty veroetujen, jotka liittyvät omistamiseen, siirtämismahdollisuus, jonka avulla veroetu aina siirretään osapuolelle, joka parhaiten kykenee etua hyödyntämään. Esimerkiksi leasingvuokralleottajan ollessa kykenemätön käyttämään objektin poistoja verotuksessaan täysimääräisenä tarkasteltavana ajankohtana, voidaan verohyöty siirtää sopimuksella leasingyhtiölle, joka pystyy käyttämään objektin omistajana veroedut omassa verotuksessaan, jolloin saatujen etujen tulisi puolestaan näkyä vuokralleottajalle alentuneina vuokranmaksuina. (Tepora 2013, 154)

Leasingyhtiön ja vuokralleottajan, jotka toimivat Suomessa, verotukseen vaikuttaa tapauskohtaisesti arvioiden Suomen verolainsäädäntö tai vaihtoehtoisesti vieraan valtion verolainsäädäntö, sopimuskumppanin ollessa Suomen ulkopuolisesta valtiosta. Verokohtelussa on huomioitava eri valtioiden väliset verotussopimukset, sillä suhtautuminen leasingjärjestelyihin voi vaihdella eri valtioiden verotuslainsäädännössä, jolloin on verotuksen kannalta keskeistä selvittää verotuksessa käsiteltävän objektin juridisen omistajan ja/tai kirjanpidossa käsiteltävän omistajan asema. On olemassa valtioita, joiden verokäytännössä leasingyhtiötä kohdellaan sekä juridisena että tosiasiallisena omistajana ja puolestaan myös valtioita, joissa leasingvuokralleottajaa kohdellaan leasingobjektin taloudellisena omistajana, sillä verokäytäntönsä leasingjärjestely rinnastetaan kauppaan tietyin osin. Verokäy-

täntöjen eroavuuksilla on suuri merkitys yritysten verosuunnittelussa, kun kansainvälisessä leasingissa arvioidaan verotuksen määräytymistä ja verotuksellisesti saatavia hyötyjä. (Tepora 2013, 155)

5.4.3 Leasingobjektin omistusoikeus verotuksessa

Vaikka yksityisoikeudellisesta sekä kirjanpitolain mukaan rahoitusyhtiötä voidaan pitää leasingobjektin juridisena ja kirjanpidollisena omistajana, voidaan vuokralleottajaa pitää taloudellisena omistajana luovutettujen oikeuksien ja velvollisuuksien perusteella, jotka ovat tärkeimpiä omistajalle kuuluvia. Yksityisoikeudellisia vaikutuksia sopimuksen osapuolten oikeusasemaan ei taloudellisella omistajuudella kuitenkaan ole. (Tepora 2013, 155-156)

Omistajuuskysymyksessä on kyse rahoistusleasingin sopimuksen taloudellisen sisällön ja juridisen muodon välisestä jännitteestä, Suomen vero-oikeuden antaessa enemmän painoarvoa sopimuksen juridiselle muodolle ja jättäessä taloudellisen sisällön vähäisemmäksi merkitykseltään. Yksityisoikeudellisen järjestelyn kuvauksen antaessa epätarkkaa kuva taloudellisista realiteeteista, voi oikeudellisen muodon sekä taloudellisen sisällön välillä esiintyä jännitettä, joka on erityishuomion alaisena verotuksen veronkiertojärjestelyiden yhteydessä. Tämän vuoksi verotuksellisen omistuksen suhteen on ratkaistava, ketä kohdellaan verotuksessa esineen omistajana ja kuka saa verotuksessa omistajalla kuuluvat veroedut. (Tepora 2013, 156)

Esineen omistajuuden määritelmä poikkeaa verotuksessa yksityisoikeudellisesta määritelmästä siten, että verotukselliseksi omistajaksi voidaan katsoa sekä juridinen että taloudellinen omistaja. Rajaveto omistajuudessa joudutaan kuitenkin suorittamaan soveltuvan lainsäädännön, verotuskäytännön ja relevanttien tosiseikkojen perusteella, sillä lähtökohtaisesti verotuksessa vuokraobjektilla on kuitenkin vain yksi omistaja. (Tepora 2013, 156)

Oikeusvarmuuden turvaamiseksi verotus lähtökohtaisesti perustuu aina lainsäädännön formaalisiin määritelmiin. Siksi asianomaisen kansallisen lainsäädännön

normi toimii edellytyksenä verotuksen kohdistuessa taloudelliseen omistajaan, jotta muodollinen eli juridinen omistajuus olisi mahdollista. (Tepora 2013, 157)

Verotuksen jaksotuksen kannalta on merkittävää ratkaista, onko rahoitusleasing-sopimuksessa kyse kaupasta vai vuokrauksesta. Sopimuksen ollessa kaupanluotoinen, kohdellaan sopimusta myynti- ja ostotapahtumana verotuksessa, jonka seurauksena rahoitusyhtiön tulee tulouttaa myyntihinta samana vuonna, kuin sopimus on tehty ja hyödyke luovutettu asiakkaalle. Oikeuskäytännössä sekä kirjallisuudessa katsotaan leasingvuokrasopimuksen olevan vuokraluotoinen, jos sopimuksessa on sovittu vuokralleottajan oikeudesta jatkaa vuokrasopimusta perusvuokrakauden jälkeen huomattavasti alennetulla vastikkeella. Tällöin omistusoikeuden siirtoa ei tapahdu vuokranottajalle, vaan omistajuus säilyy rahoitusyhtiöllä. (Tepora 2013, 158)

Huolimatta kaupan ja vuokran välisestä epäselvästä rajasta verolainsäädännössä, on pääsäännöksi kuitenkin muodostunut, että sopimusta on pidettävä kauppasopimuksena, jos sopimuksen mukaan omistusoikeus leasingobjektiin siirtyy automaattisesti tai lunastusvelvollisuuden myötä vuokralleottajalle vuokrakauden päättyessä. (Tepora 2013, 157-158)

5.4.4 Leasingvuokralleottajan verotus

Suomessa toimivien verovelvollisten leasingvuokralleottajia verotetaan Suomen kansallisten verosäännösten mukaisesti, joiden mukaan leasingvuokramaksut ovat verovuoden aikana vähennyskelpoisia menoja verotettavasta tulosta eli vähennys tehdään siltä verovuodelta, jolta vuokra on maksettu. (Tepora 2013, 160)

Leasingsopimuksen luonnetta arvioitaessa tulee huomioida peitelty osamaksukaupan säädökset, jolloin tulee kiinnittää huomiota ehtoihin, joiden perusteella leasingobjekti siirtyy vuokrakauden jälkeen vuokralleottajan omistukseen. Voidaan katsoa, että kyseessä on peitelty osamaksukauppa, mikäli on alun perin esimerkiksi lunastusehtolausekkein omistusoikeuden siirtymisestä vuokralleottajalle sopimusvuokrakauden päättyttyä. Tulkitsemista leasingsopimuksesta osamaksu-

kaupaksi ei voida kuitenkaan tehdä pelkästään aidon osto-option pohjalta. (Tepora 2013, 160-161)

Mikäli leasing sopimus tulkitaan peiteltyksi osamaksukaupaksi, vaikuttaa tulkinta vuokralleottajan verotukseen siten, että leasingobjektin hankintameno määrittäminen hankaloituu. Tällöin hankintameno koostuu leasingvastikkeista, jotka puolestaan koostuvat hinnan kuoletusosuuden lisäksi korosta sekä leasingyhtiön kateosuudesta. Vastikkeen koron aktivoiminen ei kuitenkaan ole mahdollista, joten hankintameno määrittelyssä leasingvastikkeet tulee diskontata sovitulla korkokannalla hankintahetkeen. (Tepora 2013, 161)

5.4.5 Leasingyhtiön verotus

Tulot, jotka Suomessa toimiva leasingyhtiö saa Suomesta sekä ulkomailta, kohdistuvat verovuosille tulojen saamishetken mukaan. Mikäli tuloverolain 9 §:n määritellyt kriteerit verovelvollisuudesta täyttyvät, myös ulkomaiset leasingyhtiöt ovat Suomessa toimiessaan verovelvollisia vuokratuloistaan Suomen lain mukaisesti. Tuloverolain mukaisesti verovelvolliset jaetaan yleisesti verovelvollisiin sekä rajoitetusti verovelvollisiin. Verovuonna Suomessa asuneet henkilöt, kotimaiset yhteisöt, yhteisetuudet sekä kuolinpesät ovat yleisesti verovelvollisia. Yhteisöt, jotka ovat muutoin perustettu tai rekisteröity Suomen lakien mukaisesti, luokitellaan kotimaisiksi yhteisöiksi vallitsevan verokäytännön mukaan. Elinkeinoverolain 4 §:n mukaan yrityksen kaikista suoritteista kertyneet vastikkeet ovat lähtökohtaisesti yrityksen verotettavaa tuloa, kun elinkeinoverotulolain 5 §:ssä on täsmennetty tulon määritelmää esimerkiksi elinkeinotoimintana harjoitetussa vuokraamisessa. (Tepora 2013, 161-162)

Vuokraustoiminnassa käytettävä rahoitusyhtiön omaisuus pääsääntöisesti luetaan yhtiön käyttöomaisuudeksi, kun taas myynnin edistämistarkoituksessa omaisuus luetaan vaihto-omaisuudeksi. Myynnin edistämistarkoituksessa käytettävä leasingobjekti kuitenkin luetaan käyttöomaisuudeksi vuokrakauden ajaksi. Mikäli vuokrakauden päätyttyä vuokralleottaja lunastaa vuokrakohteen omistukseensa, pääsääntöisesti esineen käyttötarkoituksen muutos johtaa esineen siirtoon omaisuuslajista toiseen sekä kirjanpidossa että verotuksessa. Tämän seurauksena leasingob-

jektista tulee rahoitusyhtiön vaihto-omaisuutta, joka yhtiön on siirrettävä käyttöomaisuudestaan vaihto-omaisuuteensa elinkeinoverolain mukaisesti. (Tepora 2013, 159-160)

Kirjattaessa leasingobjekti yhtiön käyttöomaisuudeksi, objektista voidaan tehdä elinkeinoverolain mukaiset vuotuiset poistot. Tulkittaessa leasingjärjestely osamaksukaupaksi, leasingobjekti luokitellaan yrityksen vaihto-omaisuudeksi, josta hankintakustannukset vähennetään kuluina sekä saadut leasingvastikkeet kohdistetaan verovuosille saamisajankohdan mukaan. (Tepora 2013, 162)

Johtuen erilaisista verotuskäytännöistä valtioiden välillä Suomeen verovelvollisen leasingyhtiön on mahdollista olla verovelvollinen myös tulon lähde maassa, mikäli yhtiöllä on tuloja Suomen ulkopuolella. Kahdenkertainen verotus voidaan välttää joko ottamalla käyttöön Suomen kahdenkertaista verotusta koskevan lainsäädännön käyttöönotolla tai valtioiden välistä verosopimusta soveltamalla, mikäli yhtiö on verovelvollinen sekä Suomessa että Suomen ulkopuolisessa lähde maassa. (Tepora 2013, 163)

Henkilöt, jotka eivät verovuonna ole asuneet Suomessa sekä vieraan valtion lain mukaan ulkomailla perustetut yhteisöt ovat rajoitetusti verovelvollisia eli tuloverolain mukaisesti ovat verovelvollisia vain Suomesta saamista tuloista. (Tepora 2013, 162-163)

5.5 Investointilaskentamenetelmät

Kannattavuuden laskeminen investoinnista edellyttää perustietojen keräämistä ja analysoimista hankintamenosta, vuosittaisista kassavirroista, taloudellisesta pitoajasta sekä jäännösarvosta. Kassavirtojen todennäköisyyksiä pyritään jäsentämään tarkastelemalla investointeihin liittyviä riskejä. Investoinnin kannattavuuteen vaikuttaa olennaisesti myös valittu, investoinnin tuottovaatimusta ilmaiseva laskentakorko, joka ilmaisee tuottovaatimuksen investoinnille. Hankintamenolla ilmoitetaan toteuttamishetken menot, johon esimerkiksi sisällytetään koneiden ja laitteistojen käyttöönottokustannukset kuten asennus- ja koulutuskulut. Vuosittaisella kassavirralla osoitetaan Investoinnin tuottojakauma, johon ei huomioida lainkaan

poistoja, koska ne eivät aiheuta kassavirtoja. Investointeihin liittyviä tuottoja on yleensä vaikeampi selvittää kuin vuosittaisia käyttökustannuksia. Tämä johtuu tuottojen selvittämisen vaatimasta monenlaisen informaation määrästä, esimerkiksi toimialan kehitykseen liittyvästä informaatiosta, kilpailijoiden toiminnan ja investointien vaikutuksen arviointia sekä kulutuskysynnän että sen muutoksien halluunottoa. Investoinnin taloudellinen pitoaika kertoo käyttöajan, jolta nettotuotot otetaan tarkasteluun ja jonka loputtua investoinnista jää jäljelle sen taloudellinen jäännösarvo. Jäännösarvo voi olla positiivinen tai negatiivinen, riippuen mahdollisista myyntituotoista tai luopumiseen liittyvistä kuluista. (Järvenpää, Länsiluoto, Partanen ja Pellinen 2010, 335)

Koskivatpa investointipäätökset esimerkiksi yrityksen laajentumista, uusien koneiden ja laitteiden hankintaa tai lisähenkilöstön palkkausta ja yrityskauppoja, on harkittujen investointien kannattavuutta pyrittävä arvioimaan mahdollisimman realistisesti. Investoinnin kannattavuus ja parhaimman investointivaihtoehdon löytäminen ovat usein käytännön kysymyksinä investointipäätöksiä tehdessä. (Karjalainen 2012, 298)

Nykyarvomenetelmä, annuiteettimenetelmä, sisäisen korkokannan menetelmä ja takaisinmaksuajan menetelmä ovat investointien laskentamenetelmistä tavallisimpia. (Karjalainen 2012, 299)

5.5.1 Nykyarvomenetelmä

Nykyarvomenetelmää käytettäessä kaikki tuotot ja kustannukset diskontataan valitun laskentakorkokannan mukaan hankintahetkeen eli investointiajan alkuun. Jos tuottojen nykyarvo on kustannuksia suurempi tai vähintäänkin yhtä suuri, voidaan käytetyn korkokannan mukaan investointia pitää kannattavana. Tällöin sijoitetulle pääomalle on saatu vähintään käytetyn korkokannan mukainen korkotuotto, nettotuottojen nykyarvon ja jäännösarvoa vastaavan alkuperäisen pääoman summa on vähintään hankintamenon suuruinen. (Karjalainen 2012, 299)

Eri investointivaihtoehtojen keskinäistä paremmuutta vertailtaessa kannattavimpana sijoituksena voidaan pitää sitä, jonka tuottojen nykyarvon ja perushankintamenojen erotus on suurin. (Karjalainen 2012, 299)

5.5.2 Annuiteettimenetelmä

Annuiteettimenetelmällä ilmaistaan investoinnin hankintakustannus vuosiannuiteettina, jota verrataan vuosittaisiin kassavirtoihin. Investointia voidaan pitää kannattavana, kun nettokassavirrat ovat annuiteettia suuremmat. Menetelmällä voidaan tarkastella vuosittaisten nettotuottojen vaihtelua, kun kustannukset on kohdistettu vuositasolle pitoajan mukaisesti. (Järvenpää, Länsiluoto, Partanen ja Pellinen 2010, 342)

5.5.3 Sisäisen korkokannan menetelmä

Sisäisellä korkokannalla ilmoitetaan investoinnin se tuottotaso, jolla on investoinnin nettonykyarvona 0. Sisäisellä korkokannalla osoitetaan investoinnin rahoituksellinen kriittinen piste eli se tuottotaso, jolloin investointi on vielä kannattavaa. Investointia voidaan pitää kannattavana sisäistä korkokantaa käytettäessä, jos korko on tuottovaatimusta suurempi ja vastaavasti kannattamattomana, jos korko on vaatimusta pienempi. (Järvenpää, Länsiluoto, Partanen ja Pellinen 2010, 340)

5.5.4 Takaisinmaksuajan menetelmä

Takaisinmaksumenetelmässä investoinnin kannattavuutta seurataan, kuinka nopeasti hankintameno saadaan katetuksi investoinnin tuottamilla nettotuotoilla. Menetelmää käytetään sekä itsenäisesti että muiden kehittyneempien menetelmien rinnalla. Takaisinmaksuajassa korostuu investoinnin rahoituksen merkitys, ja sitä verrataan tavoitteeksi asetettuun takaisinmaksu aikaan. Peruskaavan heikkoutena on se, ettei kaavassa oteta rahan aika-arvoa huomioon. Ongelma on mahdollista ratkaista laskemalla korollinen maksuaika. (Järvenpää, Länsiluoto, Partanen ja Pellinen 2010, 344)

Takaisinmaksuajan menetelmässä on myös käytettävissä kumulatiivinen kassavirran tarkastelu, joka yleensä on havainnollinen ja hyödyllinen tapa analysoida in-

vestoinnin kannattavuutta. Kumulatiivinen tarkastelu ei kuitenkaan lähtökohtaisesti poista peruskaavan keskeistä ongelmaa eli takaisinmaksuajan jälkeisten tapahtumien vaikutus investoinnin kannattavuuteen jää huomioimatta. Peruskaavan ongelma poistuu, kun kumulatiivinen kassavirta lasketaan sekä korollisena että takaisinmaksuajan jälkeen. (Järvenpää, Länsiluoto, Partanen ja Pellinen 2010, 344)

5.5.5 Investoinnin tuottoprosentti

Sisäisen korkokannan menetelmän yksinkertaistettuna muotona on investoinnin tuottoprosentti/pääoman tuottoaste (ROI). Pääoman tuottoastetta käytetään arvioitaessa yrityksen toiminnan ohjaamista ja suoritusta. Sitä voidaan myös käyttää investointilaskennassa, kun investoinnin vaikutusta yrityksen tai sen yksittäisen tulosityksikön pääoman tuottoa halutaan arvioida. Ongelmana pääoman tuottoasteessa on, ettei rahan aika-arvoa oteta huomioon eikä tuottoaste perustu kassavirtojen tarkasteluun. Tuottoaste voidaan laskea alkuperäiselle hankintamenolle tai keskimäärin sitoutuneelle pääomalle. (Järvenpää, Länsiluoto, Partanen ja Pellinen 2010, 346)

6 Kohdeyrityksen esittely

Opinnäytetyön kohdeyritykseksi on valittu Kauhajoella sijaitseva TKP - Tekstiilikalustepesu Oy, joka on neljän henkilön työllistämä toimitilojen pesupalveluita tuottava yritys. Asiakaskuntaan yrityksellä kuuluvat niin yksityiset kuin julkiset laitokset, kuten yliopistot, poliisi-asemat, valtion virastot sekä pankit ja vakuutusyhtiöt. Toiminta-alueena yrityksellä on koko Suomi, joten työnteko vaatii paljon matkustamista. Tämän seurauksena yritykselle on tarpeellista olla oikeanlainen ajoneuvo työntekijöiden käytettäväksi sekä tilojen että kalusteiden pesemiseen tarkoitettujen työvälineiden kuljettamiseksi. Yrityksen perustamisesta alkaen on käytössä ollut käytetty asuntoauto, joka on ensimmäisinä vuosina ollut toisen osakkaan yksityisomistuksessa ja joka on myöhemmin myyty yrityksen käyttöomaisuudeksi. Tämän ovat yrittäjät itse todenneet käyttökelpoiseksi ajoneuvoksi kulkemisen ja yöpymisen suhteen sekä asunto-auton hyvän tavaratilan ansiosta, työvälineiden kuljettamiseen. Johtuen vanhan ajoneuvon käyttöiästä, on tullut ajankohtaiseksi ja aiheelliseksi harkita uuden ajoneuvon hankkimista, jotta yrittäjien olisi mahdollista jatkaa yrityksen toimintaa vähintäänkin nykyisellä tasolla.

Uudeksi ajoneuvoksi on yrityksen tarpeita tarkastellen valittu vuosimallin 2016 diesel-käyttöinen T149 Carthago -asuntoauto, joka on hankintahinnaltaan 120 000 euroa. Kyseinen malli on valittu riittävän ison yöpymistilan ja tavaratilan vuoksi. Myös riittävän hyvä suorituskyky ajaessa isommallakin painolastilla on huomioitu mallia valittaessa.

Tämän johdosta tehtäväksi jää vain tarkastella ajoneuvon investointia nykyarvo- ja annuiteettimenetelmän avulla, jotta voidaan tehdä vertailua leasing-vuokratun sekä omaksi ostetun ajoneuvon välillä. Lisäksi huomioitavaksi jää myös saatujen lukujen vaikutuksien vertailu tilinpäätöksen sekä verotuksen suunnittelua ajatellen. Mikäli yrittäjät päättävät ostaa ajoneuvon yrityksen omistukseen, tällöin eri rahoitusvaihtoehtojen lisäksi huomioitavaksi eräksi muodostuvat vuosittaiset poisotot, joiden suuruudella myös on vaikutusta yli- ja alipoistojen kautta verotettavan tulon suuruuteen.

Eri rahoitusvaihtoehtoja tarkastellessa yrittäjien on mahdollista valita yhdistelmä, normaalin pankkilainan lisäksi, joka koostuu Finnveran tarjoaman korottomasta yrityslainasta sekä yrityksen omasta tulo-rahoituksesta. Jyvä-Caravan on myös tarjonnut 1,9 prosentin rahoituskorolla varustettua osamaksukauppaa vaihtoehdoksi ajoneuvon hankkimiseksi, jonka todellinen korko voi mahdollisesti nousta tavallisen pankkilainan korkoa korkeammaksi. Saadakseen tarkemman varmuuden esimerkiksi pankkilainan tarpeestaan, voi yritys pyytää omalta tilitoimistoaan rahoituslaskelman päätöksenteon tueksi.

Jyvä-Caravanin tarjoama leasing-vuokra T149 Carthagolle, hankintahinnan ollessa 120 000 euroa, on ehdoiltaan seuraavanlainen:

- ensimmäinen vuokra: 36 000 € + perustamiskulut
- kuukausittainen vuokra 1300 €/kk
- luottoaika 48 kuukautta
- jäännösarvo 40 000 €

Leasing-vuokrausta harkitessa tulee huomioida 40 000 euron jäännösarvo, koska mikäli vuokralle antavalla yrityksellä on tarkoitus myydä eteenpäin kyseinen jäännösarvo huomioiden, tulee sopimusta tehtäessä varmistaa, ettei kyseessä ole peitelty osamaksukauppa.

Vertailun suhteen huomioidaan, ettei ajoneuvolla tule olemaan yrittäjien osalta selkeää tuottovaatimusta. Tämä rajaa laskemista sille tasolle, että jäljelle jää hankivaihtojen kulujen keskinäinen vertailu. Korkokantana kuitenkin käytetään 6 prosentin laskentakorkokantaa, joka jaetaan vuoden ajalle kuukausittaiseksi korkokannaksi, luvun ollessa hyvin lähellä Säästöpankin laatimaa todellista korkoprosenttia.

Seuraavanlaiset luvut toimivat sekä nykyarvo- että annuiteettimenetelmien funktioiden lähtöarvoina:

Taulukko 2 Lähtöoletukset

Ajoneuvon rahoistusleasingin kustannukset	1 300 €	per kk
Hankintakustannus	120 000 €	
Pitoaika	48	kk
Huoltokustannukset (rengasvaihdot/huollot, vuosihuollot & muut ylimääräiset huollot)	200 €	per kk
Jäännösarvo 4.vuoden lopussa	40 000 €	
Laskentakorko	6 %	per vuosi

Taulukossa mainitut huoltokustannukset on luotu arvioksi vanhan ajoneuvon vuosittaisten kulujen pohjalta, selkeästi suurempina arvioituina, sillä uuden auton kohdalla kulut tulevat todennäköisesti olemaan korkeammat eli arviolta 2400 euroa vuodessa. Vuosihuoltojen osuus on keskimäärin 600 -700 euroa mahdollisine varaosineen. Tämän johdosta rengashuoltoihin ja muihin ylimääräisiin huoltoihin on varattu kuluvan arviolta 1700 -1800 euroa odottamattomien vahinkojen vuoksi.

6.1 Nykyarvomenetelmä T149 Carthagolle

Johtuen selkeän tuottovaatimuksen puutteesta, ajoneuvon nykyarvoa mitataan diskonttaamalla pääoma- ja huoltokulut nykyhetkeen, jotka syntyvät vuosittain ajoneuvon ollessa joko omassa omistuksessa tai leasing-vuokralla. Laskelmien avulla on mahdollista nähdä, kumpi hankintatavoista tulee kuluiltaan halvemmaksi vaihtoehdoksi.

Nykyarvon laskemiseksi olen käyttänyt Excel-ohjelman Present Value- eli nykyarvo-funktiota, jonka avulla on luotu pohja yrityksen käyttöä varten. Kun nykyarvo on laskettu ja leasing-vuokrien ja omaksi hankitun ajoneuvon kustannusten erotuksen ollessa negatiivinen, on leasing-vuokra halvempi vaihtoehto. Erotuksen ollessa puolestaan positiivinen on omaksi hankkiminen halvempi vaihtoehto.

Taulukko 3 Nykyarvomenetelmä

Hankintakustannuksen nykyarvo	120 000 €
Jäännösarvon nykyarvo	-29 890,33 €
Kuukausittaisten huoltokustannusten nykyarvo	8 516,06 €
SUMMA	98 626 €
Rahoistuleasingmaksujen nykyarvojen summa	55 631,19 €
Ensimmäinen vuokra	36 000,00 €
Jäännösarvon nykyarvo	-29 890,33 €
Kuukausittaisten huoltokustannusten nykyarvo	8 516,06 €
SUMMA	70 256,92 €
Leasing-vuokrien ja oman hankinnan kustannusten nykyarvojen erotus	-28 368,81 €

Funktioon syötettyjen lukujen pohjalta erotus on negatiivinen eli nykyarvomennelmällä laskettuna leasing-vuokra on selkeästi halvempi ratkaisu.

6.2 Annuiteettimenetelmä T149 Carthago:lle

Annuiteettimenetelmällä lasketaan kuukausitasolla nykyarvomenetelmässäkin mainitut luvut, jolloin erot kulujen välillä ovat helposti nähtävissä. Vertailtavien lukujen saamiseksi on käytetty Payment-funktiota, jonka avulla voidaan kertoa menoannuiteetti kuukausitasolla.

Taulukko 4 Annuiteettivertailu

Oman ajoneuvon pääomakustannusten annuiteetti	2 068,46 €	per kk
Annuiteetti + huoltokustannukset	2 268,46 €	per kk
Ajoneuvon rahoistusleasingin kustannukset+ huoltokustannukset	1 500 €	per kk
Leasing-vuokran ja oman hankinnan kustannusten erotus	-768,46 €	per kk

Annettujen lukujen pohjalta myös Payment-funktio antoi negatiivisen tuloksen, joten tässäkin tapauksessa yritykselle tulee halvemmaksi hankkia ajoneuvo leasing-vuokran kautta omaksi hankkimisen sijaan.

6.3 Leasing-vuokran sekä omaksi hankkimisen välistä vertailua tilinpäätöksen ja verotuksen kannalta

On huomioitavaa, että vaikka leasing-vuokra on kuluiltaan halvempi ratkaisu, niin omaksi hankittuna ajoneuvosta saattaa syntyä tilinpäätöstä ja verotusta ajatellen suurempaa hyötyä vuosittaisten poistojen kautta, sillä oman kaluston avulla on mahdollista tehdä yli- ja alipoistoja ja näin vaikuttaa verotettavan liiketuloksen määrään. Yrittäjien tavoitteena pitää tilikauden tulos vuosittain 30 000 -35 000 euron suuruisena, summan toimiessa yrittäjille myös osakkeiden nimellisarvoon vaikuttavana tekijänä halutessaan jakaa osinkoa tilinpäätöksen hetkellä.

TKP- Kalustepesu Oy:ssä on tähän saakka pidetty kaluston suunnitelman mukaiset poistot suurimman menojäätännöspoiston suuruisena, joka vastaa verottajan määrittelemää 25 prosentin vuosittaista poistoa kaluston poistamattomasta menojäätännöksestä. Tämän seurauksena yrityksellä ei ole mahdollisuuksia käyttää yli-poistoja laskemaan omaa tulostaan ennen veroja. Vastapainona puolestaan on mahdollisuus tehdä poistojen purkamista, joka on mahdollinen keino parantaa tilikauden tulosta, mikäli tulos on jäämässä liian pieneksi tavoitteesta. Mikäli yrittäjät päättävätkin käyttää tasapoistoa kirjanpidossaan, niin tällöin tilinpäätöksessä alipoistoja on pakko tehdä verottajan tulosta varten, sillä neljän vuoden käyttöaikana 120 000 euron arvoisella ajoneuvolla vuosipoistot olisivat 30 000 euroa. Menojäätännöspoistoilla vain ensimmäisen vuoden poistot vastaavat kyseistä summaa, mutta tämän jälkeen erot vuosipoistojen kasvaa merkittävästi:

Taulukko 5 Kaluston poistojen vertailu

Menojäätännöspoisto 25 %	Tasapoistot 4 vuoden aikana
1.vuosi = 30000 €	1.vuosi = 30000 €
2.vuosi = 22500 €	2.vuosi = 30000 €
3.vuosi = 16875 €	3.vuosi = 30000 €
4.vuosi = 12656,25 €	4.vuosi = 30000 €

Yrittäjien pitäytyessä menojäännöspoiston menetelmässä, on muistettava, että mikäli alipoistoja tehdään tuloksen parantamiseksi, ei syntyvää erotusta voida vähentää menojäännöksestä sellaisenaan seuraavan tilinpäätöksen yhteydessä.

Leasing-vuokra ei synnytä kaluston poistojen kaltaista kuluvarastoa, joten tilinpäätöksen aikana ei ole mahdollista tehdä poistoja ajoneuvosta, sillä vuokrasuhteen vuoksi ajoneuvo kuuluu vuokralle antavan yrityksen omaisuudeksi. Sen sijaan ajoneuvon jäljellä oleva vuokraosuus ilmoitetaan leasingvastuukantana TKP - Tekstiilikalustepesu Oy:n taseessa yrityksen veloissa, heti pitkäaikaisten lainojen jälkeen, joka pienenee jokaisen tilinpäätöksen aikana vuoden aikana maksettujen vuokrien yhteissummalla eli yhteensä 15 600 eurolla. Ensimmäisen tilikauden aikana tulee kuitenkin myös huomioida myös ensimmäinen vuokraosuus, joka on 36000 euron suuruinen ja lasketaan saman kuukauden menoksi ensimmäinen 1300 euron kuukausivuokrakin. Kuukausittaiset leasing-vuokramenot ilmoitetaan yrityksen tuloslaskelmassa ennen käyttökatetta.

Leasing-vuokran eduksi on kuitenkin katsottava, että kulut tulevat olemaan tuloslaskelmaa ajatellen kuukausittain kevyemmät, jonka seurauksena yrityksen kassavirralla on pienemmät rasitteet. Haittapuolena kuitenkin on, että kuukausittaiset vuokramenot ovat kiinteitä, jolloin joustovaraa ei kannattavuuden suhteen liiemmin ole, mikäli kuukausittaiset tulot pienenevät vuositasolla merkittävästi.

7 Loppupohdintaa

Opinnäytetyön tekeminen oli teoreettisen osion kohdalla melkoisen vaivatonta, sillä nykyään on olemassa paljon luotettavaa tietoa niin tilinpäätössuunnittelusta, verotuksesta, kirjanpidollisesta näkökulmasta leasing-vuokran sekä kaluston omaksi hankkimisen suhteen.

Empiirisen osion tekeminen oli vaivatonta sekin, sillä kohdeyrityksenä toimineen TKP- Kalustepesu Oy:n yrittäjät tiesivät tarkalleen omat investointitarpeensa, jonka seurauksena laskelmien kohteet rajattiin yhteen tietyn malliseen ajoneuvoon. Tämän vuoksi laskelmien teko kokonaisuudessaan oli hyvin yksikertainen prosessi. Ainoastaan pieneksi haasteeksi muodostui opinnäytetyön empiirisessä osiossa leasing-vuokraan kohdistuneiden lukujen käyttäminen Excel -funktioissa, sillä oma kokemus on tähän saakka ollut hyvin vähäinen leasingin suhteen nykyarvo- ja annuiteettimenetelmiä käytettäessä, mutta tämäkin ongelma poistui pienimuotoisen harjoittelun jälkeen. Niin nykyarvo- kuin myös annuiteettiaskelmista tehdyt Excel-pohjat tulen antamaan yrittäjien käytettäväksi, joita he voivat käyttää päätöksentekonsa tukena. Samoja Excel-pohjia yrittäjien on myös mahdollista käyttää myös muidenkin investointien kohdalla laskentapohjina, jolloin tarpeelliset luvut ovat vaivattomammin saatavilla. Tulen myös antamaan ohjeistuksena myös sen, että on erittäin suositeltavaa kääntyä myös yrityksen tilitoimiston puoleen päätöksenteon aikana, jotta lopullinen päätös olisi taloudellisesti mahdollisimman turvallinen ja vakaa.

Lähteet

Järvenpää M., Länsiluoto A., Partanen V. & Pellinen J. 2010. Talousohjaus ja kustannuslaskenta. 1.painos. Helsinki. WSOYpro Oy

Karjalainen, L. 2012. Liiketalouden matematiikka. 2.uudistettu painos. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy

Malmgrén M. & Myrsky M. 2014. Elinkeinotulon verotus. 4.uudistettu painos. Helsinki. Talentum

Mähönen J. & Villa S. 2009. OSAKEYHTIÖ IV: Osakeyhtiö ja verotus. 1.painos. Helsinki. WSOYpro

Mäkinen L. 2014. Yrittäjän ja kirjanpitäjän vero-opas. 1.painos. Helsinki. Yrityskirjat Oy

Tepora J. 2013 Rahoitusmuodot ja vakuudet. 1.painos. Helsinki. Helsingin Kamari Oy

Tomperi S. 2014. Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu. 26.uudistettu painos. Helsinki. Sanoma Pro Oy

Villa S. 2013. Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. 4.uudistettu painos. Helsinki. Talentum